

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1897.   Andra Kammaren.   N:o 28.

Lördagen den 10 april.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades de i kammarens sammanträden den 2 och 3 dennes förda protokoll.

§ 2.

Föredrogs till en början Första Kammarens protokollsutdrag n:o 178, innefattande delgifning af kammarens beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 4 i anledning af väckt fråga om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående undervisning i geografi vid de allmänna läroverken.

Ordet begärdes af

Herr Hammarlund, som yttrade: Såsom framgår af det nyss upplästa protokollsutdraget, har Första Kammaren, i strid mot sitt första tillfälliga utskotts utlåtande, i allt väsentligt biträdt det beslut, som förut fattats af denna kammare. Skilnaden är endast den, att, då vi uti vårt beslut talat om »lärarebefattningar vid de allmänna läroverken», således både lektors-, adjunkts- och kollegabefattningar, har Första Kammaren inskränkt sitt beslut till att omfatta endast adjunkts- och kollegabefattningar. Denna skilnad är allt för oväsentlig för att föranleda frågans fall. Då genom ett bifall till Första Kammarens beslut i allt fall det väsentligaste af hvad denna kammare önskat skulle komma att genomföras, tillåter jag mig nu hemställa, att denna kammare måtte, med frånträdande af sitt förut i ämnet fattade beslut, biträda Första Kammarens beslut.

Häruti instämde herr *Pettersson* i Österhaninge.
Andra Kammarens Prot. 1897. N:o 28.

Vidare anförde:

Herr Ernst Carlson: Visserligen anser jag, att Andra Kam-marens förut fattade beslut är vida konsekventare och med hänsyn till det afsedda ändamålet vida verksammare än det beslut, som af Första Kammaren nu fattats i föreliggande ämne. Det är dessutom äfven under nuvarande förhållanden fullt genomförbart. Men då frågan om geografiundervisningens befrämjande måste anses hafva för denna riksdag förfallit, derest denna kammare skulle vidhålla sitt förut fattade beslut, och då det beslut, som fattats af Första Kam-maren, i alla händelser måste anses såsom ett steg uti den rätta riktningen — om också ett ganska litet sådant — vill jag, i likhet med den föregående ärade talaren, hemställa, att kammaren måtte biträda Första Kam-marens beslut.

Herr Darin: Af de skäl, som jag hade äran anförä, då denna fråga första gången förekom till behandling i kammaren, kan jag icke godkänna förslaget ens i den anspråkslösa form, som Första Kam-maren gifvit detsamma. Jag skall inskränka mitt anförande härtill, herr talman, och icke göra något yrkande.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, beslöt kammaren biträda det af Första Kam-maren i ämnet fattade beslut.

§ 3.

Härefter företogs till behandling bevillningsutskottets betänkande n:o 12, angående vissa delar af tullbevillningen.

Punkterna 1—5.

Biföllos.

Angående
tullen
å råsilke.

Punkten 6.

I motion n:o 133 inom Andra Kam-maren hade herr *O. Olsson* i Stockholm föreslagit: att Riksdagen ville för sin del besluta ned-sättning af tullen å rått, ofärgadt silke till 1 krona för kilogram; och hemställde utskottet: att Riksdagen måtte i anledning af den i ämnet väckta motionen besluta,

- a) att *silke, rått, ofärgadt*, skall vara tullfritt; och
- b) att tullen för *silke, färgadt eller blekt*, skall nedsättas till 1 krona för kilogram.

Häremot hade reservation anmälts

af herr *Fredholm*, som yrkat: att Riksdagen måtte afslå såväl den väckta motionen som utskottets med anledning af densamma gjorda hemställan;

samt af herr *G. Jansson* i Krakerud.

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr Fredholm: Herr talman! Jag har vid denna punkt i utskottets betänkande afgifvit min reservation.

Den nedsättning i tullsatserna för silke, som utskottet här har föreslagit, är ur tullekonomisk synpunkt betraktad måhända icke så väsentlig, men häri ligger ej heller, enligt mitt förmenande, förslagets tyngdpunkt, utan denna ligger deruti, att utskottet här har föreslagit, att Andra Kammaren nu skall frångå sitt en gång fattade beslut i denna fråga, ett beslut, som kammaren 1893 fattade med den öfverväldigande majoriteten af 181 röster mot 35. Det är ett med sådan majoritet fattadt beslut, som utskottet föreslår kammaren att frångå, och detta utan att derför angifva några egentliga skäl.

Det tullskydd, som motionären eftersträfvat, afser att upphjelpa en enligt hans mening tynande näring, nemligen färgerierna, men vid hvad motionären med hänsyn dertill anført har utskottets protektionistiska majoritet icke fäst något afseende. I stället har utskottet begagnat sig af motionen för att, ehuru någon begäran derom icke blifvit framställd, yrka nedsättning i tullarne på silke och råsilke.

Jag torde få göra herrarne uppmärksamma på, att denna fråga har utgjort föremål för kamrarnes behandling vid två särskilda tillfällen. Vid 1892 års riksdag höjdes tullen på sidenvaror i högst väsentlig grad. Under det att tullen förut utgjort 2 kronor 80 öre per kilogram för band, väfnader, snörmakeriarbeten, spetsar och strumpor, höjdes denna tull nämnda år till 8 kronor för band och väfnader, till 9 kronor för sidenskor, strumpor och snörmakerier, och till 12 kronor för spetsar. Oaktadt en så högst väsentlig tullförhöjning då blef genomförd, fäste bevillningsutskottet icke något afseende vid, att en så betydande höjning af tullarne på de färdiga fabrikaten skulle bereda idkarne af dessa näringar ett alldeles öfvermåttan högt tullskydd, och det var för den skull, som Andra Kammarens ledamöter i utskottet reserverade sig i den rigtning, att samtidigt tull borde åsättas silke. Vid 1892 års riksdag föranledde reservationen icke något Riksdagens beslut, men år 1893, då af friherre von Schwerin motion väcktes om tull å råsilke, blef denna motion af bevillningsutskottet tillstyrkt, ehuru med reservation af alla utskottets ledamöter från Första Kammaren. Då sedan frågan förekom till behandling inom kamrarne, blef förslaget i gemensam votering antaget i Andra Kammaren, såsom jag nyss nämnde, med den betydliga majoriteten af 181 röster mot 35.

Herrarne se, att i denna fråga hafva Första och Andra Kammaren intagit en alldeles motsatt ståndpunkt. Första Kammaren har konsequent bibehållit sin förut intagna ståndpunkt, och jag kan då icke förstå, hvarför Andra Kammarens utskottsledamöter gjort motsatsen och frångått den uppfattning, som kammaren så bestämdt uttalade år 1893. Af de utskottets nuvarande medlemmar af denna kammare, som då voro ledamöter af bevillningsutskottet, är det nemligen endast tvenne, herr Jansson i Krakerud och jag, som ännu vidhålla den ståndpunkt, vi och kammaren intogo år 1893.

Utskottet motiverar sin ifrågavarande framställning dermed, att

*Angående
tullen
å råsilke.
(Forts.)*

Angående
tullen
å råsilke.
(Forts.)

råsilke numera användes »i långt större utsträckning vid tillverkning af sådana varor, som icke utgöra lyxartiklar, såsom beståndsdel i klädesvaror, till öfverspinning af elektriska ledningar, hvilket sist-nämnda slag af varor är föremål för en allt mer framåtgående tillverkning inom landet, äfvensom till flera andra tekniska ändamål — — —». Hvilka dessa »andra tekniska ändamål» äro, det underlåter utskottet omnämna, och därför vet man det icke. Man får sålunda hålla sig till det, som här är det väsentliga, nemligen klädesvaror och öfverspinning af elektriska ledningar.

Hvad klädesvaror beträffar, kunna herrarne väl förstå, att det är alldeles obehöfligt att för dem nu förorda ett ökad tullskydd, då ju Riksdagen år 1892 höjde tullen på kläder från 20 till 100 procent af tygets värde, då i kläderna silke ingick till någon del; i andra fall höjdes tullen blott till 50 procent. Detta måtte väl räcka till. Och hvad öfverspinningen af elektrisk ledningstråd beträffar, så ingår silke deri till 2 å 3 procent af trådens vikt. Dessa elektriska ledningstrådar, som före år 1892 voro tullfria, äsattes vid nämnda års riksdag en tull af 1 krona per kilogram. Räknar man nu efter, huru mycket tullen utgör dels för den kvantitet koppartråd och dels för den kvantitet silke, som ingå i ett kilogram elektrisk ledningstråd, skall man finna, att tullen går till öfver 9 öre för koppartråden — efter en tullsats af 10 öre per kilogram — samt till något mer än 8 öre för silket efter en tullsats af 3 kronor, således tillsammans ungefär 18 öre i tull för råvarorna till den elektriska ledningstråden. Och då nu tullen för elektriska ledningar utgör en krona, blir ju, om dessa 18 öre dragas ifrån, ändock kvar ett tullskydd af 82 öre för spinningen af den elektriska ledningstråden, och det måtte väl räcka till.

Det skulle kunna vara åtskilligt mera att säga om detta utskottets betänkande. Jag har emellertid redan i min reservation framhållit det viktigaste. Bland annat har jag deri visat, att man här utan ringaste ändamål vill beröfva statsverket en inkomst af 36,000 kronor, lågt beräknadt; siffran torde nog kunna höjas till 40,000 kronor. På grund af hvad jag såväl i min reservation anført som nu yttrat, får jag till Andra Kammaren hemställa, att kammaren måtte fasthålla sitt en gång fattade beslut i denna fråga. Om kammaren vill något hålla på sin värdighet, synes det mig, att kammaren bör vara angelägen att vidblifva den ståndpunkt, kammaren en gång intagit, och ej afvika derifrån utan att någon anledning dertill finnes. Skall kammaren gent emot medkammaren kunna påräkna aktning för sina en gång fattade beslut, vill det synas mig, att kammaren ej bör ådagalägga vankelmod, utan, om kammaren en gång uttalat sin mening i en fråga, också bibehålla denna sin mening, tills skäl att frångå densamma föreligga.

Herr talman! Jag yrkar bifall till min reservation, i hvilken jag anholder om afslag å såväl motionen som utskottets hemställan.

Herr *Anderson* i Hasselbol instämde häruti.

Herr *Collander*: Jag kan ej förstå, huru den siste ärade talaren kan vilja göra denna lilla enkla fråga till en sorts tvistefråga mellan

Första och Andra Kammaren, ty den kan verkligen icke i minsta mån tillmätas en sådan betydelse. Saken är tvärtom mycket enkel, om man vill ingå på en närmare undersökning af densamma. År 1892, då, såsom den siste talaren erinrade, Riksdagen beslöt att högst betydligt höja tullen på sidenvaror i akt och mening att äsätta en lyxtull på dessa varor. förbisågs icke, att man genom att höja tullen till 8 kronor — det föreslogs visserligen en tull af 12 kronor, men Riksdagen stannade vid 8 kronor för att icke alltför mycket öka frestelsen att smuggla — beredde de få sidenfabrikerna inom landet ett högst betydligt ökad tullskydd. Nu veta vi ju, att sidenväfnadsindustrien på landet är en ganska obetydlig näring, som ständigt gått tillbaka. Denna industri är ju ej heller alls naturlig för oss, som icke hafva råvaran inom landet, men den existerar ändock, emedan man vid dessa sidenväfverier tillverkar en artikel, som är alldeles specifik för Sverige och våra grannländer, nemligen dessa silkesdukar, som användas på landsbygden hos oss samt i Finland och Norge, till hvilka länder våra sidenväfverier äfven kunna exportera sin tillverkning.

Man har nu resonnerat som så, att dessa sidenväfverier hafva fatt ett alldeles för högt tullskydd, hvarför det af ledamöter i utskottet från Andra Kammaren föreslogs, att man under dessa förhållanden borde sätta en tull på råsilket, för att på så sätt minska tullskyddet, och således gå till väga på alldeles samma sätt, som då man satte accis på hvitbetssockerodlingen för att minska de höga tullsatserna på socker. Men när man äsatte en råsilketull af 2 kronor för att nedbringa tullskyddet från 8 kronor till 6 kronor, medgaf man äfven den person, som hade importerat råsilket och därför betalt en tull af 2 kronor, rätt att erhålla restitution af tullmedlen vid utförsel af den färdiga varan. Så stod saken då. Dessutom bestämdes 1892, på grund af den utredning, som förelåg från den år 1888 tillsatta tullkomitén, att äsätta en skyddstull af 1 krona pr kilogram silke för färgningsoperationen. Nu föreslår emellertid motionären att, med bibehållande af tullen å färgadt silke, sänka råsilketullen med 1 krona per kilogram, hvarigenom färgerierna skulle beredas en skyddstull af 2 kronor i stället för förut 1 krona. Jag vill fråga: är sådant rimligt? Nej, det är det mest oförsämda anspråk på skydd, som man kan tänka sig. Om jag i detta hänseende ser till, huru den förhåller sig med en annan likartad näring, nemligen ylle- och bomullsindustrien, så utgör tullen på den ofärgade varan 10 öre per kilogram, och färgningen ökar den med endast 15 öre eller till 25 öre per kilogram. Då jag är fackman på detta område, ber jag att få erinra, att de flesta färgningsoperationer knappast kosta 1 krona, och ändå begär man för silkesfärgerierna ett skydd här för utaf 2 kronor eller jemnt 100 procent.

När motionen behandlades inom utskottet, voro både protektionister och frihandlare eniga derom, att man icke borde medgifva ett så oförsynt högt tullskydd åt dessa färgerier, utan att man i stället, för att bereda sidenväfnadsindustrien ett högre tullskydd, än det för närvarande har, borde helt och hållet borttaga tullen på råsilket. Man skulle möjligen kunna föreställa sig, att, genom att

Angående
tullen
å råsilket.
(Forts.)

Angående
tullen
å råsilk.
(Forts.)

bereda denna senare industri ett betydligt högre tullskydd, den derigenom skulle kunna utveckla sig på samma sätt som den skånska sockerbruksnäringen, eller så, att en öfverproduktion inträffade. Men dermed är ingen fara. Sidenfabrikationen kan aldrig hos oss få något större uppsving, beroende derpå, att vi icke kunna producera råvaran. Den är för öfrigt en liten industri, som, oaktadt det ganska höga tullskydd, den för närvarande åtnjuter, ändock, såsom utskottet visat, gått tillbaka. Derjemte ansåg utskottet, att, genom råsilkess-tullens borttagande, man äfven skulle främja en del andra näringar, för hvilka råsilk utgör ett ofta användt råämne. Så t. ex. ingår det icke såsom lyxartikel, utan såsom förnödenhetsartikel uti åtskilliga klädesvaror, som säljas till den stora allmänheten, i tråd, som användes till öfverspinnning af elektriska ledningar m. m. Särskildt ber jag att, med hänsyn till den ökade betydelse, den elektriska industrien fått för vårt land, få betona vigten af skydd för denna industri.

Jag kan icke finna annat, än att utskottet genom sitt förslag om tullfrihet för råsilk och borttagandet af restitutionen vid utförseln af sidenväfnader, så att säga, ställt kyrkan midt i byn. Och då det sällsynta nu inträffat, att protektionister och frihandlare enats om att borttaga en tull, då kan man med godt samvete frångå den ståndpunkt, som man i frågan intog 1892.

Jag anhåller, herr talman, om bifall till utskottets hemställan.

Herr Fredholm: Så snart tullfrågor äro före här i kammaren, kan man få höra de mest motsatta principer söka göra sig gällande. Ibland säger man, att skydd måste lemnas, därför att en näring är vigtig, och en annan gång, såsom af herr Collander i detta fall framhållits i fråga om sidenväfnadsindustrien, att skydd måste lemnas, därför att näringen är obetydlig, och detta så mycket mera som näringen gått tillbaka. Ja, om man dömer efter varans tillverkningsvärde, då kan denna industri synas hafva gått tillbaka; men såsom vi alla veta, har priset på silkesvaror under de senare åren sjunkit högst betydligt. Man kan således icke deraf, att tillverkningsvärdet minskats, draga den slutsatsen, att näringen gått tillbaka.

Hvad restitutionsfrågan angår, så ber jag få nämna, att, när den förra gången förevar till behandling inom bevillningsutskottet, utskottet, efter att samvetsgrant hafva pröfvat alla af sidenfabrikanterna lemnade, på frågan inverkan uppgifter, kom till den uppfattningen, att restitutionen borde bestämmas till kr. 1: 50, men att denna kammare, för att all möjlig försigtighet dervid skulle iakttagas, höjde den till 2 kronor. Rörande restitutionen framhåller utskottet i år, att, om tullen för ofärgadt råsilk upphäfves, sidenfabrikanterna derigenom komma att gå miste om den fördel, de nu ega att vid utförsel af sina produkter erhålla restitution. Enligt utskottets åsigt skulle det således vara en fördel för sidenfabrikanterna att få denna restitution, och detta förutsätter ju, att restitutionen är större, än den borde vara. Skulle det emellertid vara en fördel för sidenfabrikanterna att i restitutionsväg återfå tullen på råsilket, så ökas ju denna fördel än ytterligare, sedan mellanrikslagen upphört att gälla. Ty då kunna

de äfven få restitution på hvad som utföres till Norge, hvilket de nu ej kunna få. Jag anser därför, att, om tullen på råsilke bibehålles oförändrad, sidenfabrikanterna icke komma i någon ogynnsammare ställning än förut. Och att utan någon anledning och utan att de sjelfva begärt det gifva dem ett ökad tullskydd, det anser jag vara alldeles origtigt.

Hvad de elektriska ledningstrådarna angår, så kan det nog i vissa fall vara sant, att sådan tråd icke är någon lyxvara. Visserligen kan man kalla de snören, som användas till elektriska ljusstakar, ringledningar och dylikt, och i hvilka snören silke ingår, för en lyxvara, eftersom silket der ej utgör isoleringsämnet, utan utgöres detta af bomull. Dessa snören äro öfverspunna med silke för utseendets skull, och med afseende på dem spelar silket rollen af en lyxvara. Detta är deremot ej förhållandet med den vanliga elektriska ledningstråden, den under 1 mm. diameter, emedan det silke, hvarmed den är öfverspunnen, är till för nyttans skull. Men med afseende å dessa trådar har redan förut blifvit framhållet, att den tull, hvarmed de äro belagda, många gånger om täcker tullen å det silke, som i dem ingår. Någon från elektriska ledningstrådar eller ledningssnören hemtad anledning att ändra eller borttaga råsilkestullen kan sålunda ej med fog förebäras.

Herr vice talmannen Danielson: Jag kan icke underlåta att uttala, att jag anser, att reservanten i denna fråga har rätten på sin sida och att de skäl, som utskottet anført för sin mening, icke äro af den vikt och betydelse, att kammaren bör frångå sin i frågan år 1892 intagna ståndpunkt. Det vore för öfrigt ett märkvärdigt omslag i tänkesätten, om Riksdagen nu, då icke något talande skäl för ett borttagande af tullen å råsilke förekommit, skulle frångå sitt med så stor majoritet år 1892 i frågan fattade beslut. Jag får säga, att, då man läst utskottets skäl för ett borttagande af tullen och reservantens skäl deremot samt hört på hvad som under diskussionen förekommit, det icke bör kunna finnas mera än en mening derom, att reservantens skäl äro de hållbaraste. Jag ber därför att få förena mig med honom i hans yrkande.

Häruti instämde herr Petersson i Boestad.

Herr O. Olsson i Stockholm yttrade: Jag har ansett mig skyldig att, innan jag yttrade mig, först åhöra de skäl, som för de olika meningarna i frågan kunde framdragas.

Orsaken, hvarför jag dragit detta spörsmål under Riksdagens pröfning, har varit den, att silkesfärgarne för mig anmält, att deras näring lede betydligt af den proportion, som nu förefunnes mellan tullen å färgadt och ofärgadt silke. Jag ville till en början icke tillmötesgå deras önsknings att till Riksdagen frambära en motion i det afseendet, men i följd af deras enträgna anhållan lofvade jag dem slutligen, att jag skulle draga frågan under Riksdagens förnyade ompröfning.

Den statistik, som finnes, visar, att af råsilke importerades år

Angående
tullen
å råsilke,
(Forts.)

Angående
tullen
å råsilke.
(Forts.)

1885: 11,804 kilogram till ett värde af 542,984 kronor, och år 1895: 6,760 kilogram till ett värde af 256,880 kronor. Under det att importen af råsilke således på dessa 10 år minskades nära 50 procent, har deremot införseln af det färgade silket under samma tid stigit betydligt. År 1885 utgjorde nemligen importen af färgadt silke 6,768 kilogram till ett värde af 385,776 kronor, men hade år 1895 stigit till 10,860 kilogram, utgörande ett värde af 510,420 kronor. Vid betraktandet af dessa siffror ansåg jag mig böra gå dessa herrar till mötes och afgaf därför den nu föreliggande motionen. Dervid tänkte jag icke på att gifva någon hjälp åt sidenfabrikanterna. Vid närmare skärskådande kom jag under fund med, att de icke tillverka siden i långa banor, utan att de till största delen tillverka mindre saker, såsom sjaletter och dylikt, hvari ganska mycket kulört eller färgadt silke ingår. Dessutom finnes det en del andra fabrikationer och handtverkerier, som behöfva silke. Ty förutom den elektriska industrien, som påpekats, ingår det som material vid tillverkning af kläder, snörmakerier, skonåtlingsfabrikat m. m., allt för sin styrka. Alla dessa skulle erhålla en fördel af den tullfrihet, som bevilningsutskottet här föreslagit. Jag skall därför särskildt be att få nämna, att jag icke tror, att Riksdagen skulle göra någon skada genom att gå med på detta förslag. Tvärtom skulle Riksdagen åt alla dem, som behöfva denna vara för sin industri, göra en tjänst, som återfaller på konsumenten. Jag skall således be, herr grefve och talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Nilsson i Skärhus: För mig äro de skäl, som herr Fredholm framhållit, så talande, att jag icke kan finna, huru det varit möjligt för utskottet att komma till det slut, hvartill det kommit. Det skulle högeligen förvåna mig, om denna kammare nu skulle vilja frångå den ståndpunkt, som kammaren så nyligen intagit som 1893, då beslutet rörande silkestullen fattades med så öfvervägande majoritet. Jag skall därför be att få ansluta mig till herr Fredholms reservation. Ty om vi skola ha någon tull, så bör den väl finnas på en vara, som i allmänhet användes för lyxändamål. Det tycker jag, att hvarje frihandlare i kammaren skall kunna vara med herr Fredholm om.

Herr Collander: Jag vill endast erinra, att det här är fråga om en råvara, som ingår som material i en hel del fabrikationer, såsom tillverkning af kläder, elektrisk tråd m. m., och att vi slagit in på den vägen att göra råvarorna tullfria. Vi kunna såsom ett stort exempel taga råvaran ull, som produceras inom landet. Skola vi hafva tull på råsilke, borde vi väl också hafva tull på ull. Men — säger man — klädes- och yllefabrikationen är så vigtig, att man för den skull bör hafva denna vara tullfri för att gifva denna industri en lättnad. Då jag nu hör, att motionären instämmer med utskottet, är det ett ytterligare skäl för min åsigt, att hvad utskottet kommit till är riktigt. Jag kan icke på något vis se detta såsom en principfråga. År 1892 var jag med om att åsätta tullen å råsilke; men då gaf man denna rätt till restitution. Nu skulle man taga bort restitutionen, då

silket blefve tullfritt; och man står således kvar på samma grund, ty siden för öfrigt skulle ju fortfarande behålla sin höga tull. Om man således genom att försaka denna lilla inkomst kan bereda flera svenska näringar en fördel, kan jag icke ett enda ögonblick finna, att ett förut fattadt beslut bör lägga något hinder i vägen. Det är mera ett rättshafveri att påstå något sådant, om man finner en ändring nödig för att stödja dessa näringar.

Angående
tullen
å råsilk.
(Forts.)

Herr Olsson i Kyrkebol: Jag skall be att få till protokollet antecknadt, att jag biträder reservantens yrkande om afslag å såväl den föreliggande motionen som utskottets med anledning af densamma gjorda hemställan.

Herr friherre von Schwerin: Då jag i år blifvit af utskottet placerad på den afdelning, som icke har tullfrågorna om hand, har jag icke i denna diskussion i dag vågat gifva mig in på en hop tekniska frågor och detaljer. Men det är en sak, som jag skall be att få protestera emot. Det har här talats om att råsilk vore en råvara. Det kan jag icke gå in på. Jag har icke något råsilk på mig, så att jag kan visa det; men denna s. k. råvara är en spunnen och mycket väl hoplagd artikel; det är en vara, som undergått en mycket fin och dyrbar bearbetning. Man kallar detta för råsilk, därför att det är ofärgadt — soie écrué, såsom fransvännen säga. Detta ord betyder egentligen *icke färgadt silk* och ingalunda en råvara i samma bemärkelse som t. ex. ull, hvilken råvara en talare nyss jemsförde med råsilk. Råvaran ull föreligger utan någon slags bearbetning, men råsilk kommer oss hophasplad och kammad och mycket noga behandlad. Jag vill påstå, att råsilket i förhållande till siden- väfnadsindustrien intager samma rol, som bomullsgarnet intager till bomullsväfnadsindustrien. Det är icke rätt att kalla råsilket för en råvara, och går man ut från den synpunkten, är det billigt, att, då man har tull på sidentyg, också hafva tull på råvaran, af hvilken man väfver detsamma, liksom då man har tull på bomullsväfnader, man också har tull på bomullsgarn. Ofärgade sidentyger, d. v. s. de ljusgula, som användas till sommarklädningsar, väfvas af sådant råsilk. Det är därför, som sagdt, icke rätt att kalla det för råvara.

Hvad själfva frågan beträffar, stå mina sympatier på reservantens, herr Fredholms, sida; men då jag icke deltagit i behandlingen inom utskottet, har jag icke vågat mig in på de tekniska skäl, som anförts särskildt i fråga om den elektriska industrien.

Herr vice talmannen Danielson: Jag kan icke underlåta att be att få svara några ord på hvad herr Collander nyss anförde, då han sade, att råsilk kunde jämföras med råvaran ull och således lika väl som ullen vore berättigadt till tullfrihet. Jag vill fråga, om dessa båda varor kunna jämföras med hvarandra. Ull är ju en nödvändighetsvara, som vi alla måste använda, men silk är dock en lyxartikel, som hvar och en kan undvara. Den jämförelsen håller enligt min tanke icke streck. Jag vill därför tro, att herr Collander icke skall envisas att hålla på denna uppfattning. Hvad skulle vi

*Angående
tullen
å råsilke.
(Forts.)*

för resten egentligen vinna genom en tullfrihet på denna vara? Jo ingenting annat än gifva en fördel åt silkesfärgerierna. Då dertill kommer, att — såsom den siste ärade talaren påvisat — silket är en bearbetad vara, kan det icke alls hänföras till råvaror i den meningen, att det kan — såsom herr Collander sade — jämföras med artikeln ull. Det är alldeles omöjligt. Jag kan sålunda icke tro, att kammaren i detta fall skall vara benägen att gifva denna vara tullfrihet, och ber — som sagdt — att få yrka bifall till reservantens förslag.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt propositioner af herr talmannen gifvits å de olika yrkandena, afslog kammaren såväl utskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen.

I *punkten 7*, som härefter föredrogs, hemställde utskottet: att, under förutsättning att den under 6:o a) föreslagna tullfrihet för silke, rätt, ofärgadt, blefve af Riksdagen bestämd, Riksdagen jemväl måtte besluta, att nu gällande stadgande rörande rätt till restitution af tullmedlen vid utförsel af helsidenväfnad eller dukar, uteslutande af silke, skall upphävas och 9 § 1 mom. i tulltaxeunderrättelserna i enlighet härmed i hithörande delar erhålla ändrad lydelse.

Ordet begärdes af

Herr Fredholm, som yttrade: I den nu föredragna punkten föreslår utskottet, att, under förutsättning att den ofvan under punkten 6 föreslagna tullfrihet för silke, rätt, ofärgadt, varder af Riksdagen bestämd, Riksdagen jemväl måtte besluta vissa af utskottet föreslagna ändringar § 9 mom. 1 af tulltaxeunderrättelserna. Men kammaren torde finna, att, då den förutsättning, på hvilken detta förslag är grundadt, genom kammarens nyss fattade beslut är bortfallen, det är nödvändigt att bibehålla stadgandet rörande restitution af tullmedel vid utförsel af helsidenväfnad eller dukar uteslutande af silke, sådant det nu finnes i tulltaxeunderrättelserna, hvarför jag skall be att få yrka afslag på denna punkt och bibehållandet af nu gällande bestämmelse.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan afslogs.

Punkterna 8—10.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

*Angående
utarbetande
af ett
författnings-
register.*

§ 4.

Vid föredragning dernäst af Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 16, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande af ett register öfver nu gällande administrativa, kamerala och ekonomiska författningar, innefattande utskottets hemställan, att berörda, inom Andra Kammaren

af herr O. *Walter* afgifna motion, n:o 167, icke måtte till någon kammarens åtgärd föranleda, anförde:

*Angående
utarbetande
af ett
författnings-
register.
(Forts.)*

Herr *Walter*: Orsaken till att jag afgaf min motion var den, att jag ansåg det ifrågasatta registret nödvändigt. Emellertid har nu utskottet ansett, att den af mig föreslagna åtgärden icke alls är nödvändig. Utskottet erkänner dock i början af sitt utlåtande, att registret ur bekvämlighetssynpunkt skulle vara till nytta så väl för den enskilde som för jurister och embetsverk. Men så vidt jag kan förstå, skulle registret vara önskligt, icke blott ur bekvämlighetssynpunkt, utan äfven ur nödvändighetssynpunkt. Utskottet medgifver, att de äldre författningarna för närvarande äro mycket svårtillgängliga; och följaktligen har utskottet dermed sagt, att registret skulle vara till gagn.

Utskottet har emellertid ansett, att det skulle blifva stora svårigheter och stora kostnader förenade ej blott med utgifvandet af ett dylikt register utan äfven, derest registret skulle för framtiden hållas i öfverensstämmelse med gällande lag, med ett fortsatt omarbetande af detsamma. Ty, säger utskottet vidare, »med den stora rörlighet, som är utmärkande för lagstiftningen just på dessa områden, skulle nemligen ett register, om än med största noggrannhet utarbetadt, snart befinnas oanvändbart». Jag tror dock icke, att det skulle blifva oanvändbart, utan att det tvärt om skulle förblifva af stort gagn och betydelse, om det årliga registret till Svensk författningssamling ordnades och uppställdes i detsamma såsom ett supplement till hufvudregistret, så att man blefve i tillfälle att se, hvilka nya stadganden som blifvit vidtagna och hvilka som upphäfts. Någon fortfarande omarbetning behöfves då icke, då det årligen utkommande registret skulle utveckla sig så, att det komme att angifva, hvilka äldre författningar delvis eller helt och hållet upphäfts.

Hvad kostnaderna åter angår, är det alldeles naturligt, att, då det, såsom ock medgifvits, finnas åtskilliga specialregister utarbetade förut, dessa skola utgöra ett viktigt förarbete för den blifvande utarbetningen af det nya registret, så att kostnaderna icke skola blifva alltför stora.

Utskottet säger vidare, att, »då dertill kommer, att under de senare åren ganska många specialregister eller sammandrag öfver särskilda delar af den ifrågavarande lagstiftningen, t. ex. angående rustnings- och roteringsbesvären, fiskerinäringen etc. utgifvits», är det mindre behöfligt att få ett register öfver det hela. Det är nog sant, att vissa specialregister finnas, men det gifves deraf ett ytterst litet fåtal, som är mycket svårtillgängligt. Det finnes icke några sådana uti landtkommunernas samlingar, och det är just detta jag anser vara den största olägenheten. I landtkommunerna har man egentligen icke något annat att hålla sig till än det register, som medföljer Svensk författningssamling, och detta omfattar icke äldre utkomna författningar.

Utskottet säger vidare, att under lagstiftningens fortgång blir »behovet af det föreslagna registret för hvarje år mindre, i synnerhet som den äldre lagstiftningens område ständigt minskas, under det

Angående utarbetande af ett författningsregister. att den nyares naturligtvis ökas». Det är ju sant, att så är förhållandet, men icke desto mindre står en svårighet kvar. Om t. ex. en gammal förordning upphäfves delvis eller helt och hållet, så kan man utaf det register, som åtföljer Svensk författningssamling, icke alltid få klart för sig, hvilka delar utaf förordningen som upphäfts. Det skulle många gånger vara mycket svårt att få denna sak klar. Det kan därför grundliga studier af betydande omfång att få klarhet i denna sak.

Utskottet säger vidare: »för öfrigt torde ett sådant register, äfven om det gjordes än så fullständigt, ej blifva för den stora allmänheten fullt tillfredsställande, då de äldre författningarne endast finnas tillgängliga på ett fåtal ställen inom riket». Detta är tvärt om ett stöd för att ett register i den mening jag fattat det skulle vara af gagn, ty, om man vill hafva reda på en gammal förordning, som möjligen ännu är i gällande kraft, om hvilket man dock icke kan vara fullkomligt säker, ja, då är det alldeles klart, att hade man ett sådant register att vända sig till, kunde man ifrån ett arkiv eller myndighet alltid lätt skaffa afskrift utaf den förordning, hvilken man vill hafva kännedom om. Jag anser således, som sagdt, att denna omständighet fastmer är ett stöd för att ett dylikt register bör utarbetas.

Slutligen anser utskottet, »att, derest en lösning af den nu föreliggande frågan skulle anses nödig, initiativet dertill lämpligast borde tagas af Kongl. Maj:t, för hvilken allena det torde vara möjligt att åvägbringa den vidtomfattande, men för frågans bedömande onödgängliga utredningen rörande kostnaden för registrets utarbetande». Ja, det är egentligen också hvad jag åsyftat med min motion. Jag har nemligen föreslagit, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t måtte anhålla om vidtagande af åtgärder i detta syfte. Emellertid anser jag det ganska egendomligt, om Riksdagen skulle säga ungefär på det sättet: Kongl. Maj:t och Riksdagen utfärda förordningar och skriva lagar, men allmänheten behöfver icke hafva kännedom om *alla* dessa lagar och förordningar. Svaret skulle ungefär blifva af det innehållet, alldenstund man måste erkänna, att det finnes en massa förordningar, om hvilka allmänheten icke har den aflägsnaste aning. Dessutom är det onekligen sant, att nya förordningar tillkomma, hvilka stå i strid med äldre förordningar, ehuru dessa icke blifvit upphäfdade. Jag skall i det hänseendet be att få anföra ett exempel från Stockholm. Der blef nemligen en gång en postiljon antastad för att han körde för fort på gatorna. Postiljonen återopade då en förordning från 16- eller 1700-talet, enligt hvilken ingen skulle ega att på något sätt hindra en postiljon i hans framfart, så att han behöfde eftersätta något af sin tid. Denna förordning egde fortfarande gällande kraft, men postiljonen fälles icke desto mindre till straff, och detta på grund af ordningsstadgan för rikets städer. Det är ganska troligt, att här finnes någon, som kan meddela sådana upplysningar angående förhållandet med inregistreringen af förordningar, att derigenom mina nu uttalade åsikter kullkastas, och jag skulle vara mycket belåten, om förhållandet vore det, att ett register är under utarbetande.

Då jag emellertid är oviss om, huru vida jag kan komma att erhålla något understöd, skall jag icke göra något yrkande.

Angående
utarbetande
af ett
författnings-
register.
(Forts.)

Herr A. Hedin: Herr talman! Jag skall be att få göra den anmärkningen, att utskottet synes mig hafva missförstått, i viss mån, den fråga, som af motionären blifvit framställd. Det är ganska visst, att på den väg, som motionären föreslagit, kan enligt min tanke icke något nyttigt ändamål vinnas; men utskottet har icke gjort mot motionärens framställning *den* hufvudsakliga anmärkning, som bort göras, och därför icke beller gifvit någon anvisning om den väg, man hädanefter bör välja för att komma till ett lyckligt resultat. Saken är nemligen den, att det ändamål, som motionären haft i sigte och velat vinna, det kan absolut icke vinnas på den väg motionären föreslagit, så att utskottet borde mot motionärens framställning hafva gjort *helt andra* invändningar än dem utskottet gjort, hvilka senare invändningar enligt min tanke icke äro hållbara.

Vid minsta reflexion bör väl hvar och en finna, att, äfven om Kongl. Maj:t skulle gifva ett officiellt uppdrag åt en person eller åt en komité, eller åt flere personer för hvar sitt område af lagstiftningen, eller åt flera komitéer för hvar sitt område af lagstiftningen att utarbetea en förteckning sådan som motionären ifrågasatt, dermed icke något annat vore vunnet än den möjligen rätt intressanta upplysningen för dem, som deraf kunde vilja taga del, att de och de personerna hafva den åsigten, att de och de lagarne eller lagbestämmelserna icke längre äro gällande; men dermed är ingenting i hufvudsak vunnet. Ty om en sådan förteckning sedermera offentliggöres, finnes ingen människa på jorden, som i något hänseende är bunden att rätta sig derefter. Derfor att en sådan förteckning utfärdats, utaf hvilken man finner, att herr den och den intagit den ståndpunkten, att de och de lagarne eller de och de delarne af den och den lagen icke längre äro gällande, blir ingen domstol eller myndighet förbunden att rätta sig derefter.

Hvad som främst skall göras, är icke upprättandet af ett register, utan den åtgärd, som skall vidtagas, är en *lagstiftnings*-åtgärd. Man kan icke beträffande de lagar, om hvilkas giltighet man är oviss, skaffa sig någon visshet derigenom, att någon uppgifver uti en utgifven förteckning eller bok, att de och de lagarne gälla icke längre, utan vissheten derom får man endast derigenom att den lagstiftande magten förklarar, att numera äro de och de lagarne eller de och de artiklarne eller de och de paragraferna i den och den lagen icke längre giltiga. Och det kan icke Kongl. Maj:t göra, icke ens *Kongl. Maj:t*, ännu mindre någon person eller komité, som af Kongl. Maj:t tillförordnats. Man skulle möjligen kunna göra den invändningen: »Jo, åtminstone kan Kongl. Maj:t, sedan han inhemtat komiterades råd samt pröfvat deras förslag och dervid funnit dem i till större eller mindre del antagliga, utfärda en sådan förklaring beträffande *ekonomiska* lagar.» Nej, Kongl. Maj:t kan icke ens göra det, ty många af de ekonomiska lagarne äro så nära sammanvuxna med de allmänna civila m. fl. lagarne på många områden, att om Kongl. Maj:t förklarar lagar, som tillkommit på grund af Kongl. Maj:ts eko-

Angående
utarbetande
af ett
författnings-
register.
(Forts.)

nomiska lagstiftningsmagt för upphäfda, det skulle kunna hända att en mängd lagbestämmelser eller lagar, som falla under Kongl. Maj:ts och Riksdagens gemensamma lagstiftningsmagt delvis komme att sväfva i luften, derigenom att ifrån dem afsöndrades lagbestämmelser, som tillkommit på administrativ väg såsom dels fyllnads- och dels tillämpnings-bestämmelser till den allmänna lagstiftningen.

Således, icke ens hvad den ekonomiska lagstiftningen angår, kan det alltid genom endast Kongl. Maj:ts åtgärd blifva förklaradt, att de och de lagarne, de och de lagbestämmelserna äro upphäfda, utan man får äfven i det afseendet ofta vädja till Riksdagen.

Men nu faller det lätt i ögonen, att, vare sig man vill gå till väga på ena eller andra sättet, någonting sådant icke kan verkställas med ens. Man skulle sätta sig ned och vänta uti decennier, uti ett halft eller kanske ett helt sekel, innan man hunnit igenom hela lagstiftningsområdet och hunnit framlägga alltsammans på en gång. Detta vore naturligtvis någonting alldeles fullkomligt orimligt, för att nu icke tala om att under tiden komme oreda och svårighet genom oviss-het om, hvad som är gällande lag eller icke, att tillväxa.

Det finnes således, enligt min tanke, icke mer än två utvägar, men dessa äro alldeles bestämdt praktiska, i fall man följer dem båda. Den ena är, att man en gång beslutar sig för att gå till väga på annat sätt, än man oupphörligt gör och gjort hvart enda år äfven i de allra nyaste lagarne, nemligen att, när ett lagstiftningsområde göres till föremål för ny lagstiftning, man då icke såsom hittills förklarar, att härmed upphäfvas de och de hittills gällande lagarne, och dessutom alla lagar och bestämmelser, som strida mot den nu föreliggande nya lagen, lemnande man dervid derhän, *hvilka* dessa äro.

Jag skall nämna exempel på sådant till och med från ett område, der man tycker, att, om någonsin, det bort vara jemförelsevis enkelt att uppräknat allt det man upphäft, nemligen från promulgationsförordningen till strafflagen. Der heter det uti 2 §: »Genom nya lagen upphäfvas, med de i 16 och 17 §§ gjorda undantag, missgernings- och straff-balkarne i den å 1734 års riksdag antagna lag, tillika med alla de särskilda stadganden, som utgöra förklaring eller ändring af hvad sagda balkar innehålla eller tillägg deri». Då kommer man till den frågan: hvilka äro »alla de särskilda stadganden, som utgöra förklaring eller ändring af hvad sagda balkar innehålla eller tillägg deri»? Det vet man icke. När man företar ett sådant lagstiftningsarbete som en strafflag, skulle det väl vara öfverkomligt att utreda, hvilka de stadganden äro man vill upphäfva, i stället för att lemna det derhän.

Det heter vidare i 3 § af samma promulgationsförordning: »Alla i de öfrige balkarne af 1734 års lag eller i särskilda lagar, författningar eller vitesförbud gifna straffbestämmelser för brott, å hvilka i nya lagen straff satta äro, varda likaledes genom denna lag upphäfda, med undantag af hvad i 18 § sägs». Således, för att veta hvad detta betyder, skall jag hafva reda på, hvilka »särskilda lagar, författningar eller vitesförbud» med »straffbestämmelser för brott» finnas, hvarå i den nya lagen icke äro utsatta några straff. Ja, det vet jag icke; — det kan vara en ofantlig hög, det.

Går man sedermera till 18 § i samma lag, heter det der: »Från

hvad i 3 § stadgadt är» — det är densamma, som jag nyss läst upp — »undantagas straffbestämmelser för följande fall:

1. — — — — —
2. — — — — —

3. Efter särskilda lagar, författningar, instruktioner eller taxor, för fel eller försummelser af embets- eller tjenstemän, i vissa fall, de der i nya lagen ej uttryckligen nämnda äro.»

Ja, hvilka äro då alla de andra fallen, som icke i den nya lagen uttryckligen nämnda äro? Dessa andra fall förekomma i särskilda lagar, författningar, instruktioner eller taxor» med straffbestämmelser »för fel eller försummelser af embets- eller tjenstemän». Hvilka äro de? Ja, det är den stora frågan. Huru i Guds namn skulle nu, för att återgå till motionärens yrkande, någon vare sig enskild person eller komité kunna, äfven om den komme underfund med alla dessa, göra något nyttigt med att uppräknas dem i ett register? Om de uppräknas i ett register af alla de lagkunnigaste män, som finnas i landet, äro de i alla fall icke upphädda derigenom, utan i morgon dag dömer en domstol kanske i alla fall efter dessa bestämmelser, som af de rättslärde förklarats vara upphädda. De blifva icke ogiltiga, så länge de icke blifvit formelt upphädda, utan — jag återkommer till hvad jag sade nyss — det första, som skall göras, och det enda, som hjälper, är en lagstiftningsåtgärd, ej en registreringsåtgärd. Och en registreringsåtgärd kan möjligen komma till och blifva nyttig, sedan lagstiftningsåtgärd föregått.

Nu är detta icke något enstaka exempel, det, som jag uppläst ur promulgationslagen till strafflagen. Detsamma ser man i promulgationsförordningen till utsökningslagen, i skjutsstadgan, ja, äfven i så nya lagar som ett par af de nya bolagslagarne, der det hänvisas till onämnda lagar, författningar, påbud o. s. v., som icke namngifvas och som förklaras icke blifva genom dessa nya bolagslagar rubbade. Detta är det stora felet. Det är *detta*, som åstadkommer oreda, och det är detta, som åstadkommit oreda i alla tider.

När denna fråga behandlades för jemnt 25 år sedan, anmärkte en så kunnig man som till exempel advokatfiskalen Rydqvist i Första Kammaren, att han absolut icke visste, icke kunde uppgifva, hvad och huru mycket af 1770 års hallordning som vore gällande. Han var ju fackman inom detta administrativa lagstiftningsområde, men han förklarade, att han icke visste hvad som med hänsyn till stadgandet i slutbestämmelsen i 1864 års näringsfrihetsförfattning ännu kunde vara gällande af den oändlighet af lagar och författningar, som förut gällt näringsfriheten eller, om man vill uttrycka sig så, näringstvånget. En man som Faxé förklarade, att han icke kunde alls afgöra, hvad som var gällande af 1805 och 1866 års skogsordning. Ja, hvad tjänar det då till att göra en förteckning öfver hvad den och den personen eller den och den komitén förklarar vara upphäfdt? Det tjänar till intet, ty en domare dömer kanske nästa dag efter hvad nämnda person eller komité eller en administrativ myndighet, som har att tillämpa dessa lagar och författningar, tyckt vara upphäfdt. Således, jag upprepar det för tredje gången: hvad som skall göras är lagstiftningsåtgärder.

Angående
utarbetande
af ett
författnings-
register.
(Forts.)

Anående
utarbetande
af ett
författnings-
register.
(Forts.)

Men här måste jag bekänna, att jag är af alldeles motsatt mening mot utskottet, då utskottet funnit det icke vara synnerligen angeläget att vidtaga någon åtgärd, och att behovet deraf mera och mera minskas. Jag tror rent af tvärtom. I sin embetsberättelse till Riksdagen år 1868 yttrade dåvarande justieombudsmannen, i sin granskning af tvenne till honom ingifna skrifter angående inrättande i Sverige af ett advokatstånd, att detta icke skulle vara behöfligt, därför att, som han uttryckte sig, »lagboken varit och är en folkets bok». Ja, det är verkligen en mycket trefflig bok, det der! Och frågan om denna boks beskaffenhet från den synpunkt, som motionären nu framhållit, är åtminstone så gammal, att den räknar sina 80 år. Den är kanske äldre. Men säkert är, att den går tillbaka åtminstone till 1817—1818 års Riksdag, då ett särskildt utskott bitterligen jemrade sig öfver denna oreda i lagen, att man icke vet, hvad som är gällande lag, och att detta föranledde långsamhet i lagtillämpningen och rättsskipningen och föranledde också till dyrare administration. Några år senare yttrade en kunglig komité, att den tilltrorde sig kunna uppgifva — det var år 1822 — att de, beträffande de med jorden i afseende å egande- och dispositionsrätt förenade olika skyldigheter, statens inkomster och utgifter, de hemman åliggande besvär samt den allmänna ordningen och hushållningen bestående författningar utgjorde ett antal af inemot 15,000 stycken. Det är en så näpen folkbok, att jag håller före, att det vore i högsta grad önskligt, om man vidtoge allvarliga åtgärder i nämnda hänseendet.

Och jag skall be att få säga, hvad enligt min mening är en praktisk väg och den enda praktiska vägen. Först det, som jag redan antyd, att man hädanefter upphör med den gamla metoden att skrifva författningar. Kongl. Maj:t kan utan tvifvel gå till väga på ett annat sätt än hittills i detta fall. Det är ju sällan Riksdagen hos Kongl. Maj:t direkt hemställer om sanktion på något stort lagarbete, der det skulle behöfva komma i fråga att på samma gång angifva, att derigenom upphäfdes, och sedan i detalj uppräknat en hel mängd lagar och lagföreskrifter. Om Riksdagen någon gång går in till Kongl. Maj:t med begäran om sanktion på en lagförändring, så är det ju rörande detaljbestämmelser. Kongl. Maj:t åter, som framlägger förslag till stora nya lagar, bör väl kunna i de lagarne angifva allt det, som bör upphäfvas. Det är det ena, som bör göras, att man icke fortsätter så, som nu oupphörligt sker, att hänvisa till, att utom de och de sakerna — man nämner några stycken — förklaras upphäfda »allt, som häremot strider», hvilket ju kan gå tillbaka genom många århundraden. I synnerhet derigenom uppstår tvist. Den ene advokaten finner ett lagrum stridande, den andre finner det icke stridande mot en ny lag. Derom få parterna sedermera tvista genom alla instanserna.

Men vidare skulle man vidtaga samma åtgärder, som med så stor framgång anlitats i England. Der, som hvar och en vet, har ju lagstiftningen under lång tid företett ett snår, som varit snart sagdt alla menniskor med undantag af advokaterna till ren förtviflan. Nu har man gått till väga först och främst på det sätt, att man

tagit sig före att »konsolidera» i nya lagtexter hela den föregående lagstiftningen rörande ett visst ämne. Detta har bedrifvits så pass mycket, att Rudolf Gneist, som utan tvifvel är den största auktoritet i hvad till detta hörer bland såväl engelsmän som alla andra, år 1885 i en då utgifven skrift yttrade, att, hvad förvaltningsrätten — detta begrepp här taget i vidsträcktaste mening — anginge, man åstadkommit för väsentliga delar af dess område en kodificering af den föregående lagstiftningen genom antagande af omkring 100 nya parlamentsstatut. Men detta är icke det enda. I England har man sålunda på alla de områden, som af dessa nya parlamentsstatut beröras, fått, för så vidt på samma gång förklarats upphäfdt allt det dittills gällande, en gång för alla klart för sig, hvad som skulle vara den gällande rätten. Naturligtvis skola dessa kodificerade lagar sedermera ytterligare komma att ändras. Det nya får man då längre fram i tiden en gång sammansmälta med dem. Detta är den ena delen af reformen. Den andra delen består deri, att man, hvilket allt sedan år 1856 oupphörligt fullföljts, genom särskilda lagar förklarar upphäfdade och de lagarne eller de och de artiklarne eller paragraferna i de och de namngifna lagarne. Derigenom har man rensat bort lagar i hundratal åt gången. Man har rensat bort tusentals. Dermed gjordes början år 1856, och under en lång tid har sådant skett så godt som årligen. Jag skall förete ett exempel, som härrör från år 1881. Det är en lag af den 27 augusti 1881 »för att befrämja revisionen af lagarne genom att upphäfva åtskilliga bestämmelser, hufvudsakligen beträffande den civila proceduren och dithörande ämnen». I denna lag förklaras nu i en förteckning, som icke hör till de längsta — den är ganska moderat, men det är dock en förteckning, som upptager en, två, tre, fyra, fem sidor — upphäfdade och uppräknas dels hela lagar, dels noggrant bestämda delar af lagar ända från Henrik den tredjes tid och till 43—44 året af Victorias regering. På det sättet har man hållit på sedan år 1856 att rödja — rödja så, som man rödjer i skogen. Följden af detta, dels hvad jag nyss omtalade, nemligen »konsolidering» af lagar, dels dessa alster, som sopat bort med ens tjogtals, hundratal gamla lagar, har nu blifvit den, att man kunnat utgifva — jag minnes ej, i huru många upplagor det är — en förteckning öfver den gällande lagstiftningen, en förteckning, som naturligtvis oupphörligt omarbetas och kompletteras. Den går igenom hela lagstiftningsmassan ända från medeltiden och fram till närvarande tid. Det förklaras der uttryckligen, att de och de lagarne, eller att de och de kapitlen af de och de lagarne äro upphäfdade. Den förteckningen har kommit till stånd under ledning af en komité af rättslärde män. Den har kommit till stånd på basis af *lagstiftningsåtgärder*, hvarigenom de föräldrade lagarne förklarats afskaffade.

Angående
utarbetande
af ett
författnings-
register.
(Forts.)

Och detta är den enda möjliga vägen. Vill man icke beträda den, komma vi att stanna qvar i en oreda, som, i motsats mot hvad utskottet säger, kommer att växa, en oreda, som varit öfverklagad i åtminstone 80 år.

Vidare yttrades icke. Utskottets hemställan bifölls.

Andra Kammarens Prot. 1897. N:o 28.

§ 5.

Om ändrade föreskrifter rörande befordran till major på stat inom svenska armén. Slutligen föredrogs Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 17, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändrade föreskrifter rörande befordran till major på stat inom svenska armén.

Uti en till utskottet hänvisad motion, n:o 156, hade herr *J. Nydahl* hemställt, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t utfärda sådana föreskrifter rörande befordran till major på stat inom svenska armén, att — genom införandet af särskilda kompetensprof, företrädesvis af praktisk art och genom utfärdandet af andra för ändamålet erforderliga bestämmelser — möjligaste garanti vinnes, att vid sådan befordran endast dertill fullt kvalificerade personer må ifrågakomma.

Med anledning häraf hemställde nu utskottet: att Andra Kam-maren måtte för sin del besluta,

att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t måtte anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t utfärda sådana förändrade föreskrifter rörande befordran till major på stat inom svenska armén, att genom bestämmelser i af utskottet antydda rigtningar största möjliga garanti vinnes, att vid sådan befordran endast dertill fullt kvalificerade personer må ifrågakomma.

I en vid utlåtandet fogad reservation hemställde deremot herrar *Hjelmérus* och *Hazén*: att Andra Kammaren på grund af förevarande motion måtte för sin del besluta,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t utfärda sådana förändrade föreskrifter rörande befordran till major på stat inom svenska armén, att, genom bestämmelser i af reservanterna antydd rigtning, största möjliga garanti vinnes, att vid sådan befordran endast dertill fullt kompetente personer må ifrågakomma.

Efter uppläsandet af utskottets hemställan, anförde:

Herr *Hjelmérus*: Herr grefve och talman, mina herrar! Då jag inom utskottet icke kunnat biträda det slut, hvartill flertalet kommit, skall jag be att med några ord få angifva de skäl, som härvidlag varit för mig bestämmande.

Som herrarne behagade finna, resulterar utskottets utlåtande i en vördsam hemställan till Andra Kam-maren, att den, »med föranledande af herr Joh. Nydahls föreliggande motion, måtte för sin del besluta, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t måtte anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t utfärda sådana förändrade föreskrifter rörande befordran till major på stat inom svenska armén, att genom bestämmelser i ofvan antydda rigtningar» — »i ofvan antydda rigtningar», står det; således i de rigtningar, som utskottet för sin del har närmare angifvit — »största möjliga garanti vinnes, att vid sådan befordran endast dertill fullt kvalificerade personer må ifråga-

komma». Se vi då något närmare på de antydningar, som utskottet i detta afseende gjort, finna vi på sid. 11 (något ned på sidan), att utskottet bland annat gör en antydan om att, sedan en kommission upprättat förslag till befordran, Kongl. Maj:t skulle utnämna någon af de tre, som blifvit å förslaget uppförde. Det heter ordagrant: »hvar efter någon bland dem i regeln borde vid tjensteus tillsättande komma i åtanke». Jag har för mig, att man sålunda rekommenderar i Kongl. Maj:ts benägna åtanke vid utfärdande af de begärda föreskrifterna, att en ändring i nu bestående regeringsform skulle vidtagas, så att Kongl. Maj:t blir skyldig att vid utnämning af major hålla sig inom förslaget. Detta är någonting, som jag anser helt och hållet ligga utom utskottets befogenhet. Skulle man vidtaga en så storartad förändring med afseende å utnämning till major på stat inom armén, att en förändring af grundlagen här för blefve af nöden, finge man väl taga sig före att ändra grundlagen på det vanliga och påbudna sättet. Icke kan det gå för sig, att man blott vänder sig till Kongl. Maj:t och ber, att Kongl. Maj:t i administrativ väg må utfärda en skrivelse, och på samma gång antyder, att denna skrivelse skall gå i den riktning, att bestämmelser i regeringsformen blifva ändrade derhän, att Kongl. Maj:t i regel blir skyldig att vid utnämning till major på stat hålla sig inom det uppgjorda förslaget. Detta är ett af de skäl, som föranledt, att jag för min del icke kunnat biträda det slut, hvartill utskottet kommit.

Ett annat skäl är det, att jag har den uppfattning, att ett tillfälligt utskott icke har någon motionsrätt, och om den uppfattningen torde jag väl icke vara ensam. Här har enligt mitt förmenande utskottet gått långt utöfver hvad motionären åsyftat. Motionären har anhållit, att »kompetensprof, företrädesvis af praktisk art», måtte stadgas. Utskottet går långt härutöfver och förordar en kommission, som skulle upprätta förslag. Om kommissionen talas icke alls i motionen, utan det är någonting nytt, som utskottet för sin del kommit med. Om nu kommissionen är lämplig eller icke, skall jag i detta sammanhang icke påpeka. Jag vill endast här framhålla det faktum, att den föreslagna kommissionen är någonting, som ligger utom motionen, och som således icke egentligen kan härledas derur genom en utveckling af blott och bart hvad motionären sagt. Detta är således ett ytterligare skäl, hvarför jag icke kunnat biträda det slut, hvartill utskottet kommit.

Vidare, om jag ser på de materiella bestämmelserna, som utskottet velat framhålla sasom lämpliga att iakttaga, då en utnämning till major skall ega rum, heter det i fråga om det omtalade kompetensprovet, att »det borde komma att stå en hvar innehållare af kaptensgraden inom de olika vapnen fritt att efter derom gjord framställning, så snart omständigheterna medgäffe, undergå dylikt prof och deröfver af sakkunnige erhålla betyg. Jag finner för min del en sådan bestämmelse olämplig, därför att, om en sådan bestämmelse antoges, och följaktligen erhöles karakteren af lag, förhållandet ju skulle blifva det, att vissa kaptener anmälde sig till undergående af prof, medan andra återigen icke anmälde sig. Dessa, som icke anmälde sig till undergående af prof, skulle enligt mitt förmenande blifva till

*Om ändrade
föreskrifter
rörande
befordran
till major på
stat inom
svenska
armén.
(Forts.)*

Om ändrade sin prestige gent emot de underlydande i någon mån nedsatta. Jag föreskrifter har för mig, att detta skulle verka skadligt inom armén, sålunda rörande vara någonting, som icke förbättrade, utan tvärtom försämrade befördran på hållandena der.

till major på stat inom svenska armén.

(Forts.)

Vidare har jag den uppfattning, att man alltid bör lagstifta för armén med hänsyn dertill, att den städse skall hållas i det skick, som man önskar vara för handen, då ett krig inträffar. I ett krig kan man tänka sig ett hastigt avancement, och då bör väl förhållandet vara det, att hvar och en utan vidare lätteligen kan befordras till en högre grad på stat än den han innehar. Således tillämpadt på förevarande fall: i krig bör väl förhållandet vara det, att hvilken kapten som helst skall hvilket ögonblick som helst kunna befordras till major och än vidare, om så behöves. I de föreslagna bestämmelserna ligger emellertid icke någon sporre för hvar och en att hålla sig framme, utan endast för ett fåtal, de, som anmält sig till undergående af prof. Hvar och en af dem, som önska anmäla sig dertill, arbetar väl ändå i sitt fack och söker väl ändå hålla sig uppe, så godt han kan. Men de öfriga skulle ej anse det löna mödan, utan draga sig tillbaka och befatta sig med egentligen ingenting. Detta synes mig vara ett missförhållande, och det är ett förhållande, som man icke bör arbeta på att få fram, utan som man tvärtom bör söka undvika. Se vi åter på de kaptener, som anmält sig till undergående af prof, få vi dem fördelade i två klasser, vissa, som blefve nämnda till majorer — om dem har jag ej något att erinra — och vissa, som *ej* blifva nämnda till majorer, utan kvarstanna i kaptensgraden, oaktadt de undergått prof. Beträffande de senare håller jag före, att de skulle i likhet med de kaptener, som icke anmält sig till undergående af prof, komma att lida minskning i anseende gent emot sina underordnade. Detta synes mig skola verka till skada för nämnda kapteners ställning och till skada för armén, utan att någon motsvarande fördel i något som helst annat afseende derigenom vunnas. Att vitsord skulle afgifvas af kommissionen om deras prof, deremot har jag för min del ingenting att erinra. Det tror jag tvärtom är ganska välbetänkt.

Derefter och för det andra vill jag fästa uppmärksamheten på hvad slags kommissioner, utskottet tänkt sig i ändamål att upprätta förslag vid blifvande vakanser i majorsgraden. Dessa kommissioner har jag nu särskildt det emot, attt det synes mig blifva en väl stor apparat och vidare en väl stor kostnad. Och sedan förefaller det mig, som om detta skulle kunna vara obehöfligt. Kommissionerna komma naturligtvis att ganska ofta behöfva träda tillsammans. Det blefve ju ej något litet, något ringa arrangement, som härflöte deraf, utan förhållanden, som kunde ungefär likställas med dem i ett embetsverk. Jag har fördenskull icke heller kunnat biträda utskottets mening i denna del, och jag anser mig därför hafva anledning att yrka afslag å utskottets hemställan.

För min del har jag afgifvit en skriftlig reservation. I denna har jag framhållit de synpunkter, som nu synas mig vara egnade att beaktas. Jag tror icke, att missnöjet med afseende å majorsbefordringarna inom armén är så stort, som man sökt göra troligt i

den afgifna motionen, och anser därför, att man icke behöft göra ett så förfärligt stort nummer deraf. Jag har den föreställning, att det möjligen skulle kunna vara som det är, endast med den skilnad, att det kanske kunde vara lämpligt, att kaptenerna under sin tjänstgöringstid erhöles vitsord, huru beskaffad duglighet de ådagalagt i tjänsten. Jag har fördenskull tillåtit mig föreslå, att fördelningschefer och med dem likstälde befälhafvare skulle vid bedömande af hvarje under inspektionen i någon öfning sjelfständigt handlande kompani-, squadrons- eller batterichefs skicklighet gifva dem hvar och en särskildt vitsord. Detta bedömande skulle sedermera, efter det att detsamma blifvit justerat, i närvaro af truppförbandets befälhafvare komma att biläggas befordringsförslag. Detta är nu en mycket liten och enkel åtgärd och är vidare någonting, som icke kommer att medföra några särskilda kostnader, vidare någonting, som ju egentligen icke heller afviker från nuvarande lagstiftning i hufvudsak.

*Om ändrade
föreskrifter
rörande
befordran
till major på
stat inom
svenska
armén.
(Forts.)*

Herr greffe och talman! Jag tillåter mig yrka bifall till min reservation.

Herrar *Petersson* i Boestad och *Hazén* instämde häruti.

Herr Crusebjörn: Herr greffe och talman, mine herrar! Hvad angår befordringar till regementsofficerare inom vår armé, synas visserligen bestämmelserna derom i gällande tjänstgöringsreglemente icke vara särdeles vidlyftiga. Men det är mången, som likväl icke beaktar deras innehåll, utan tror, att de äro mera intetsägende, än hvad verkligen förhållandet är. Det står nemligen här: »Vid ledighet inom majorsgraden vid regemente af infanteriet, kavalleriet eller artilleriet skall å successionsförslaget uppföras den inom regementet till tjänsterangen främste af kaptenerna, hvilken regementschefen anser dertill skicklig och i öfrigt passande». Man finner således, att i reglementet är uttalad den tanken, att man skall befordras till regementsofficer i tur, såvidt man dertill är skicklig och passande. Man har sålunda dermed velat uttala, att icke yngre skall förbigå äldre, annat än då verkligt skäl dertill förefinnes. Jag är af samma mening som den siste årade talaren, att missnöjet inom armén med befordringarna till major icke är så stort, som mången har velat låta förstå. Men när verkligen missnöje gjort sig gällande härutinnan, har det varit vid sådana tillfällen, då en yngre kapten gått förbi en del äldre kamrater, och då en opinion gjort sig gällande, att flere bland de äldre varit skicklige till befordran, fastän möjligen den yngre varit ännu skickligare. Särskildt har missnöje uppstått, då det vid en senare befordran visat sig, att en eller annan af de förbigångne kommit i åtanke.

Emellertid tror jag för min del, att man bör hålla, så långt man kan, på tjänsteåldern.

Nu säger man, att befordringarna äro så ojemna inom fördelningsarna eller de olika vapenslagen, i det att på ett regemente ett flertal kaptenar vinner befordran, under det att på ett annat regemente

Om ändrade
föreskrifter
rörande
befordran
till major på
stat inom
svenska
armén.
(Forts.)

så ej är förhållandet; att ledigheter ej lika ofta uppstå på det ena regementet som på det andra. Men då heter det i befodringsföreskrifterna, att arméfördelningschefen, då han skall pröfva regementschefens förslag, har icke endast att instämma med regementschefen i fråga om den föreslagnes duglighet till befordran, utan han skall äfven fästa behörig uppmärksamhet derå, att en såvidt möjligt jemn befordran till regementsofficersgraderna inom de särskilda officerscorpserna af samma vapenslag vinnes inom hans fördelning, så att, äfven om den föreslagne är enligt hans mening fullt kompetent, men vid andra regementen inom fördelningen finnas andra officerare, som äfven äro fullt kompetenta och skickliga samt äldre, bör han förbigå den af regementschefen föreslagne och i stället föreslå den mest meriterade af dessa andra. Detta är något, som numera förekommer mycket ofta.

Med detta har jag således velat säga, att så stor anledning att ändra föreskrifterna för befordran till regementsofficerare synes mig icke förefinnas. Likväl kan jag icke neka till, att jag ställer mig ganska sympatisk vis-à-vis motionärens förslag, ty svårigheten för regementschefen och arméfördelningschefen samt ännu mera för högsta vederbörande, som slutligen skall nämna, är den att kunna rätt bedöma, huruvida den eller den är kompetent till majorsbefordran. Om man således kan lemna några ytterligare bestämmelser, för att denna sak må blifva vederbörligen väl pröfvad, synes detta mig vara ganska förståndigt.

Uti Österrike skedde befordringarna till och med 1866 års krig ganska godtyckligt, kan man säga. Börd och förmögenhet voro mest bestämmande. Efter detta för Österrike så olyckliga krig bröts med ens stafven öfver hela detta befordringssystem; och man införde noggranna prof, framför allt då det blef fråga att befordra från kaptensgraden till regementsofficersgraden. Man nöjde sig ej endast med det, utan man införde äfven särskilda prof för befordran till de högre graderna. De senare profven har man emellertid gått ifrån, enär man icke anser dem så behöfliga, men deremot har man till den dag, i dag är, trots åtskilligt skrivande deremot, inom österrikiska armén bibehållit dessa prof för befordran till regementsofficersgrad, d. v. s. för bedömande af vederbörandes skicklighet för dylik befordran.

Man gör orätt i att kalla dylika prof en »examen», ty det är ej en examen i den betydelsen, att kaptenerna komma inför en examenskommission och examineras i vissa kurser, utan dessa kapteners komma in inför en kommission af framstående officerare med stora kunskaper och erfarenhet i anordnandet af tillämpningsöfningar; de vistas inför denna kommission i tre veckors tid, och derunder företagas krigsspelöfningar och fältöfningar samt taktiska öfningar i terräng; och slutligen få äfven dessa kapteners inför kommissionen föra detachement, sammansatta af olika vapen, i terräng. Sedermera få de ett vitsord på att de äro kompetenta till majorsbefordran. Vid förslags upprättande för befordringar hafva sedan dessa vitsord ganska afgörande betydelse, i det att de, som förklarats vara kompetenta, i regel blifva befordrade. Men det är ju alldeles gifvet, att, äfven om en person innehar både teoretiska kunskaper och praktisk förmåga

att tillämpa dem, så att han från den synpunkten kunde vara lämplig att befordra, det kan finnas andra svagheter i hans egenskaper, som göra, att han icke bör ifrågakomma. Dessa prof kunna således ej medföra, att den, som undergått dem, ovilkorligen bör befordras, utan de utgöra endast ett vilkor för att kunna föreslås till befordran. De, som sedan hafva att föreslå honom, få naturligtvis bedöma hans öfriga egenskaper, hvilka ju hans närmaste förmän bäst kunna bedöma.

*Om ändrade
föreskrifter
rörande
befordran
till major på
stat inom
svenska
armén.
(Forts.)*

Emellertid har jag varit i tillfälle att erfara, huru dessa bestämmelser uppfattades inom österrikiska armén, när jag år 1880 i en sex månaders tid vistades inom densamma för ett offentligt uppdrag; och det får jag säga, att jag hörde blott allmän belåtenhet dermed. Visserligen kunde man få höra en och annan, som var mycket missnöjd med dessa prof. Men tog man något närmare reda på förhållandena, fick man höra, att det var just sådana, som fallit igenom i dessa prof eller ock ej velat underkasta sig desamma.

I en annan armé, nemligen den italienska, hafva äfven sådana prof förekommit utan att precis hafva varit i lag stadgade, men så, att de kaptener, som sådant önskat, haft tillfälle att underkasta sig dylika prof.

Det är nu mycket sant, att sådana prof för närvarande i flera arméer icke förekomma, men att de ej förekomma i Tyskland och Frankrike är icke så underligt. Der är det ju ständig tjenstgöring för hela officerspersonalen, och vederbörande befälhafvare hafva naturligtvis derför bättre tillfälle att pröfva sina underordnades duglighet för vidare befordran, än förhållandet kan vara i en armé som vår, der personalen är i tjenstgöring under så kort del af året, att tiden alltför litet medger användandet af tillämpningsöfningar, der verkligen de underordnades militära kunskaper och omdöme kunna praktiskt bedömas.

Sådana prof medföra, tror jag, den stora nyttan, att de, som äro så intresserade af sin tjenst, att de önska befordran, tvingas derigenom att bättre följa med den militära litteraturen och taga vara på tillfällen till utbildning etc.; och jag tror för min del, att dylika prof skulle verka mycket välgörande inom vår officerseorps.

Nu är det visserligen sant, att det finnes ju de, som icke vilja underkasta sig sådana prof. Då böra de ju få slippa, ty dermed förklara de, att de icke önska befordran. Det kan ju vara flera anledningar till, att de icke önska befordran; de kunna hafva andra intressen, som äro för dem kärare, eller hafva de icke sådan lust att följa med utvecklingen, att de vilja underkasta sig det besvär, som är förbundet med att väl genomgå dessa prof. Jag tror således, att det för vår armé vore mycket värdefullt, att sådana prof anordnades. Om man nu tänker sig, att desamma ordnades som de äro anordnade i Osterrike, inför en kommission, t. ex. här i hufvudstaden, så vore ju under den tiden tillfälle att af garnisonstrupperna af olika vapen ställa i hop mindre detachement och låta de provfande föra dem i terrängen; det vore ju tillfälle för denna kommission att låta de provfande deltaga i andra taktiska öfningar i terräng, i krigsspelsofningar o. s. v.

*Om ändrade
föreskrifter
rörande
befordran
till major på
stat inom
svenska
armén.
(Forts.)* Det är ganska upplysande att se, hvad man i Italien sysselsätter sig med under dessa pröfningar; det står här på sid. 8 i betänkandet: pröfningarna omfatta: *teoretiska* prof:

1:o Skriftligen utveckla och muntligen diskutera en fråga, som utan att anstränga minnet gifver ett mått på kandidatens allmänbildning och vidden af hans militära kunskaper;

2:o På samma sätt utveckla och diskutera en taktisk uppgift — med hjälp af karta — angående en arméfördelnings uppträdande i ett visst krigsläge;

praktiska prof:

1:o att vid en öfning i terrängen — med 2 mot hvarandra opererande styrkor — föra befälet öfver minst 2 bataljoner infanteri med något kavalleri och artilleri (för kandidater af infanteriet) eller (för kandidater af kavalleriet) öfver åtminstone 2 sqvadroner med infanteri och artilleri;

2:o att inom fördelnings- eller brigadförband vid öfning i terrängen föra en styrka af minst regemente af kandidatens vapen.

Det synes sålunda, att det icke alls är fråga om att anställa någon examen med dem, utan det gäller för dem att på ett praktiskt sätt visa, hvilken förmåga de hafva att verkligen tillgodogöra sig sina militära kunskaper.

Hade vi sådana prof. vore regementschefer och fördelningschefer inskränkta till att föreslå sådana, som genomgått profven, men för öfrigt vore de bestämmelser, vi redan hafva, enligt min mening, fullt tillfredsställande.

Nu har utskottet likväl icke stannat vid att tillstyrka, hvad motionären förordat — det är dessa prof, han i hufvudsak förordar — utan har kommit med ett eget, mera detaljeradt förslag, såsom af den föregående talaren närmare påpekats. Detta förslag kan jag för min del icke finna på minsta sätt lämpligt. Här föreslås nemligen, att arméfördelningsvis inrätta kommissioner, som skulle upprätta förslag på tre kandidater vid hvarje ledighet inom majorsgraden. Dessa kommissioner skulle bestå af äldste regementschefen inom fördelningen såsom ordförande, äldste majoren från hvarje regemente och en kapten från hvarje regemente, vald af dess kompaniofficerare. Denna kommission är således en ganska stor apparat. Man kan just icke förstå, hvarför icke t. ex. öfverstelöjtnanterna skulle få ett ord med i laget; äldste majoren är kanske just en sådan, som icke ansetts värdig befordran till öfverstelöjtnant, men han skulle nu sättas in i en kommission för uppgörande af förslag till befordran från kapten till major. Icke heller kan det just vara lämpligt, att officerscorpserna skola i sitt val af medlemmar vara inskränkta till kaptensgraden, då det gäller för dem att bedöma en befordran.

Nu är vidare förhållandet inom vår armé, der regementena icke ligga på samma mötesplats, sådant, att kännedomen om de olika officerarnes egenskaper och duglighet icke inom de särskilda officerscorpserna är fotad på tillräckligt säkra grunder, att de ej tillräckligt känna hvarandra eller deltagit i öfningar, hvaraf de kunna på något sätt bedöma hvarandra, för att man skulle hafva någon säkerhet för, att ett sådant utslag af en röst i kommissionen kan vara riktigt.

De ligga ju visserligen å samma ort och kunna således komma samman i det allmänna umgängeslivet; men därför fruktar jag mycket för att deras röster skola låta sig bestämmas af en kandidats egenskaper i umgängeslivet, och att för öfrigt andra framstående egenskaper förutom de militära mången gång skulle leda kommissionens särskilda medlemmars omdömen. I en sådan fördelning, särskildt som vår nordligaste, är jag alldeles öfvertygad, att både chef, majorer och kaptener vid t. ex. Norrbottens regemente hafva bra litet reda på kaptenernas vid Jemtlands regemente duglighet och tvärt om. Jag tror, att dessa tillställningar icke alls skulle leda till målet, utan det blefve naturligtvis vid dessa kommissioners sammanträden en kompromiss, så att man i tur och ordning stälde upp kaptener från de olika regementena. Hvad man ville vinna, det vinner man icke på den vägen.

*Om ändrade
foreskrifter
rörande
befordran
till major på
stat inom
svenska
armén.
(Forts.)*

Hvad som vid våra nuvarande befordringar kan missleda arméfördelningschefen, ehuru han nog i allmänhet har ganska väl reda på sina underordnade kapteners duglighet, det är den stora sträfvän, som inom officerscorpserna råder, för att befordran skall ske inom regementet. Detta återverkar också på chefens omdöme, och äfven för honom är det ett stort intresse i allmänhet, att befordringarna ske inom regementet. Således framhållas naturligtvis af regementschefen underordnade kapteners duglighet och goda egenskaper inför arméfördelningschefen kanske nog väl mycket mot hvad som kan finnas fog för. De svaga egenskaperna lemnas deremot allt för ofta utom räkningen. Det är därför, som arméfördelningschefen icke alltid går ifrån regementschefens förslag, då han borde göra det.

Som sagdt, jag slutar med det, att mot principerna för befordran till major är icke så mycket att anmärka, men en förbättring vore det enellertid, om dessa prof, som motionären har önskat, komme till stånd.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, skall jag anhålla att få tillstyrka bifall till utskottets framställning, dock med vilkor, att den delen af motiveringen, som innehåller utskottets förslag angående upprättande af kommissioner, måtte utgå, d. v. s. på sid. 11 från och med orden: »I sådant syfte har det synts utskottet» och sedermera till och med det stycke, som börjar med orden: »Det inflytande å blifvande tillsättningar». Om denna del af motiveringen utgår, så har man i skrifvelse till Kongl. Maj:t blott framhållit, att syftet med framställningen är att införa sådana profningar, hvarom motionären talar.

Herr Zetterstrand: Herr talman, mina herrar! Det förefaller mig, som om vi litet hvar kunde vara ense derom, att förändrade stadganden beträffande majorsbefordran erfordras. Om man nu har den uppfattningen, förefaller det mig också, som om man icke vunno mycket genom antagande af reservanternas förslag, ty detta synes mig innebära en halfmesyr eller knappt en halfmesyr.

I stället torde man böra taga hänsyn till hvad motionären hufvudsakligen föreslår eller anordnande af vissa prof för vinnande af majorsbefordran, och då nyss en fackman på det militära området

Om ändrade föreskrifter rörande befordran till major på stat inom svenska armén. beträffande profven uttalat sig i samma syfte som utskottet, så skall jag icke taga herrarnas tid i anspråk med att ytterligare motivera lämpligheten af sådana profs införande.

Men utskottet har äfven föreslagit en annan sak, nemligen att förslag skulle uppsättas vid majorsbefordran. Derom har nu den reservant, som nyss uppträdde, anmärkt, att utskottet i sin motivering gått utom motionen. Det är väl sant, att motionären icke speciellt omnämnt dylika förslag, men han har i motionen yrkat, att man skulle i skrifvelse anhålla om införande af särskilda kompetensprof, företrädesvis af praktisk art, och utfärdande af andra för ändamålet erforderliga bestämmelser. Det är just en sådan för ändamålet erforderlig bestämmelse, som utskottet här har föreslagit, och utskottet har således icke gått utom motionärens yrkande. Nu har den siste värde talaren ansett, att ett stadgande i senast angifna syfte icke skulle vara lämpligt. Jag tillåter mig dock att hysa en alldeles motsatt uppfattning.

Man kan ju väl påstå att, om kompetensprof komma till stånd, och om dessa tillika med öfriga befordringsgrunder såsom nit, skicklighet och ålder i tjensten läggas till grund för befordran, man derigenom lätt temligen starka garantier för att blott förtjenta män skola komma i åtanke vid befordringar. Men utskottet har icke ansett, att man bör stanna vid detta, utan har äfven velat hafva ökade garantier för att icke ännu mera förtjenta män skola kunna utestängas från utsigt till befordran eller åtminstone blifva tillbakasatta. Detta kan lättare inträffa, om förslag såsom hittills kommer att afgifvas blott af fördelningschefen efter regementschefens hörande, än om förslaget kommer att upprättas af flera personer. Utskottet hade tänkt sig, att en kommission skulle sammanträda för upprättande af förslag vid hvarje särskild majorsledighet, och att denna kommission skulle bestå af äldste regementschefen inom fördelningen och äldste majoren vid hvarje regemente — i detta fall menar naturligtvis utskottet äfven öfverstelöjtnant, som ju brukar kallas öfverstelöjtnant och förste major, och som ju egentligen är af samma grad — samt af en i kaptensgraden från hvarje regemente. Nu har man frågat, hvarför kompaniofficerarne skulle vara inskränkta till att välja en kapten såsom ombud. Derpå vill jag svara, att en kapten torde väl i allmänhet vara mera kompetent att bedöma en sak sådan som denna än en löjtnant eller underlöjtnant och bland så många kapten, som finnas vid ett regemente, skola väl kompaniofficerarne kunna utvälja någon lämplig person i denna kommission.

Vidare har anmärkts, att vederbörande officerare från olika regementen, hvilka skulle tillhöra denna kommission, icke kände hvarandra tillräckligt. Ja, det är nog mycket sannolikt, men här är det icke fråga om att döma blott efter personlig bekantskap utan på grund af ålder, kompetensprof och den skicklighet, som man i öfrigt vet, att vederbörande besitta, och hvilken ju äfven andra än regementskamrater kunna komma i tillfälle att erfar, då man ju ofta sammandrager flera regementen till gemensamma fälttjänstöfningar. Jag tror emellertid att, om man slår in på den bogen att låta en kommission upprätta förslag, detta skall bidra till att personer

icke så lätt blifva undanskjutna, och det skall äfven åstadkomma en utjemning beträffande utsigten till befordran de olika regementena emellan. En sådan utjemning kan vara väl behöflig, ty vi hafva bland annat exempel på att vid ett landsortsregemente någon af dess kompaniofficerare icke på många år blifvit utnämnd till majorsgrad, medan vid ett bredvidliggande regemente dess kompaniofficerare blifvit befördrade till majorer icke blott vid sitt eget regemente utan äfven vid förstnämnda regementet. Detta kan ju bero på officerarnes vid det ena regementet större duglighet, men det kan också vara beroende derpå, att den ene regementschefen har haft mera pondus att frambdrifva sina officerare till befordran än den andre kanske mindre gouterade regementschefen. Jag tror alltså att, om åt officerscorpsen i dess helhet kunde beredas mera inflytande vid tillsättningar, detta skulle i hög grad främja ett rättvist befodringsväsen.

*Om ändrade
föreskrifter
rörande
befordran
till major på
stat inom
svenska
armén.
(Forts.)*

Nu har reservanten nyss sagt, att utskottet gått för långt, då det velat binda konungen inom det sålunda uppsatta förslaget. Detta har icke utskottet sagt utan blott uttalat den meningen, att konungen i regeln skulle hålla sig inom förslaget, och detta kan icke vara i strid mot regeringsformen. Då jag sålunda hyser den uppfattning, att utskottets framställning håller sig inom motionens ram och icke är på något sätt grundlagsstridig samt att tillämpningen af utskottets förslag skulle på samma gång befrämja utnämning af dugliga officerare samt leda till ett, såvidt möjligt är, rättvist befodringsystem, så skall jag taga mig friheten att på grund af jemväl öfriga af utskottet anförda skäl yrka bifall till utskottets hemställan.

Häruti instämde herr *Aulin*.

Herr Liljenroth: Herr talman, mina herrar! Jag är af alldeles samma åsigt som motionären eller att vid tillsättningen af majorer och äfven andra högre militära befattningar den allra största hänsyn bör tagas till duglighet och förmåga att sköta dessa. Detta är af särdeles stor vikt inom vår armé, der manskapet eller åtminstone en stor del deraf till följd af den korta öfningstiden icke eger den skicklighet och utbildning som manskapet i andra arméer. Det är alldeles gifvet, att ju svagare utbildning truppen har, ju skickligare måste befälet och i synnerhet det högre befälet vara för att kunna väl föra den. En annan anledning, hvarför större skicklighet måste finnas hos befälet, är att den korta tiden måste väl användas för att bibringa truppen den högsta möjliga utbildning. Men när motionären kommer till den åsigt, att denna skicklighet hos befälet skulle kunna ökas genom afläggande afsärskilda kompetensprof för majorsbefordran, så kan jag icke längre följa honom, ty sådana prof blifva mer eller mindre humbug. De prof, som man kan rätta sig efter, äro de, som officerarne under en vanligtvis 25- å 30 årig tjänstetid äro efter ådagalagt, och mot dem kunna icke uppställas sådana prof, som särskildt under en kortare tid kunna bringas till verkställighet. Det är naturligtvis motionärens mening, antager jag, ehuru det icke är tydligt framställt, att dessa prof skulle tillställas för att de myndigheter, som ega att föreslå till majorsplatser, skulle få tillfälle att

Om ändrade föreskrifter rörande befordran till major på stat inom svenska armén.
(Forts.)

noga kunna bedöma den föreslagne; men, mina herrar, sådana tillfällen att bedöma honom hafva de redan förut tillräckligt många och i hundratal. De föresläende myndigheterna äro i första hand regementschefen. Hvem har väl mera tillfälle att lära känna sina kompaniofficerare än regementschefen? Han följer dem oupphörligt, ty det är icke blott hans rättighet, utan hans absoluta skyldighet att öfvervaka och följa deras tjenstgöring. Han skall under möten och öfningar ständigt och jemt tillse, att denna af dem skötes väl, och han kan således icke undgå att hafva vetskap om huru de sköta sig. Från honom går förslaget, såsom vi veta, till fördelningschefen, som, om han icke godkänner detta, skall själf inskicka ett annat. Nu kunde det hända förr i världen, att fördelningschefen icke hade så noggrann kännedom om de inom hans distrikt varande officerarne, och att i följd häraf ovisshet hos honom kunde uppstå, men så är det icke numera, ty fördelningschefen har särdeles god reda på dem, som stå under honom. Han inspekterar de olika regementenas öfningar hvarje år. Hvertannat år har han så kallade fältöfningar med officerare, och till dessa fältöfningar kommenderas företrädesvis sådana officerare, som stå i tur och anses lämpliga att befordras till majorer. De stå under dessa öfningar under hans omedelbara befäl, och han har då ett utmärkt godt tillfälle att lära känna deras duglighet och förmåga. Hvertannat år anordnas också större fälttjenst-öfningar med trupper, så att hvarje fördelning kommer med hvart sjette år. Äfven vid dessa fälttjenstöfningar står fördelningen under fördelningschefens omedelbara befäl, och han har der det yppersta tillfälle att se prof på befälets duglighet, ett tillfälle som icke skulle kunna avägarbringas genom några särskilda prof. Dessutom kommenderas vid infanteriet och kavalleriet de kaptener, som kunna komma i fråga att befordras, till särskilda skolor, och fördelningschefen har äfven tillfälle att taga kännedom om, huru de under tiden sköta sig der.

Då jag nu, efter hvad jag tror, tydligt visat, att vi hafva alldeles tillräckliga prof för att de myndigheter, som skola ingifva förslag, skola kunna bedöma de föreslagnes duglighet, så kan jag icke alls förstå, hvartill särskilda prof, som skulle afläggas på kortare tid och som dessutom endast skulle blifva en repetition på hvad en del af dessa myndigheter förut känna till — jag säger, jag kan icke förstå, hvad dessa prof i ringaste mån skulle tjena till. Jag kan sålunda icke vara med om profvens afläggande. Det är väl sant, att inom ett par utländska arméer förekomma dylika, men jag tror icke, att vi böra lägga för mycken vikt derpå. Utskottet har dock i viss mån gillat motionärens framställning och trott, att sådana prof skulle medföra ökad garanti för att till majorer befordrades personer af framstående militärisk duglighet samt att till följd häraf skäl skulle förefinnas att införa profven. Mitt omdöme om detta yttrande blir naturligtvis detsamma som om motionärens yrkande på profven.

De kommissioner, som utskottet föreslår, kan jag icke heller vara med om. Det föreslår till en början, att i kommissionen äldste regementschefen skulle sitta såsom ordförande. Ja, det blir kanske en person, som aldrig sett den kapten, om hvilken här är fråga.

Hans egen regementschef, som sett honom jemt och ständigt tjänstgöra, måtte väl vara mera kompetent att bedöma hans egenskaper än en regementschef, som tillhör ett annat regemente. Vidare skulle i kommissionen sitta majorer från främmande regementen utom den, som skulle tillhöra det regemente, som den till befördran ifrågakomne tillhörde. Ja, hvem kan säga, huruvida dessa majorer känna den ifrågakomne personens kompetens? Dessutom skulle i kommissionen sitta en kapten från hvarje regemente. Då skulle kunna ifrågakomma, att dessa kaptener vore af lägre tjänsterang än den, hvars befördran det gälde att afgifva yttrande om, och detta torde väl dock få anses vara alldeles stridande mot de militära begreppen i allmänhet.

*Om ändrade
föreskrifter
rörande
befördran
till major på
stat inom
svenska
armén.
(Forts.)*

För öfrigt anser jag också dessa kommissioner mindre lämpliga på den grund, att det dock är Kongl. Maj:ts obestridliga, grundlagsenliga rätt att till dessa beställningar utnämna den, som Kongl. Maj:t anser dugligast och lämpligast. Vid sådant förhållande kan jag icke tro, att en skrifvelse, sådan som den föreslagna, skulle i ringaste mån göra någon nytta. Om Kongl. Maj:t finner de ifrågasatta profven lämpliga och behöfliga, så finnes ingenting, som hindrar Kongl. Maj:t att föreskrifva sådana, men jag tror och hoppas dock, att Kongl. Maj:t icke kommer att finna sådana nödiga.

Af hvad jag sagt, är ju tydligt, att jag icke kan vara med vare sig om motionen eller utskottets hemställan, utan ber jag att få yrka afslag å båda delarne.

Herr A. Hedin: Herr talman! Den näst föregående talarens välvilliga medgifvande, att man vid de ifrågavarande befordringarna borde taga den största hänsyn till dugligheten, torde af honom själf betraktas såsom synnerligen storartadt, men enligt min tanke är det mycket litet att tacka för, eftersom en ännu högre auktoritet än han, nemligen regeringsformen i dess 28 § stadgar, »att Konungen fäste vid alla befordringar afseende *endast* på sökandes förtjenst och skicklighet,» och icke vet af någon gradation, som skulle tillåta att vid skicklighet och förtjenst fästa det »största» afseende, men derjemte fästa åtskilligt afseende vid andra motiv.

Den mycket ärade fackman, som i början af debatten hade ordet, yttrade, att i Österrike intill 1866 befordringar i mycket hög grad bestämdes med hänsyn till börd och förmögenhet. Den sistnämnda omständigheten har väl, enligt hvad jag hört, någon gång varit bestämmande äfven här i landet, men här kan den ju mindre komma i fråga. Deremot veta vi, att den adliga bördan har spelat en mycket stor rol och derjemte att hofstjenstgöring har spelat en minst lika stor, måhända en ännu större rol. Den skrift, som heter Svenska arméns rulla, är en utmärkt källskrift för upplysningar beträffande dessa omständigheters enligt regeringsformen obehöriga inverkan på befordringarne. Jag har icke hört, att någon militär eller civil har haft något att invända mot ett uttalande, som nyligen fälades i en tidning med anledning af två mycket uppmärksammade militära utnämningar, nemligen att »hofstjenstvägen visar sig fortfarande vara den för befordringar mest gynnsamma.»

Om ändrade
föreskrifter
rörande
befordran
till major på
stat inom
svenska
armén.
(Forts.)

Det är således, synes mig, synnerligen angeläget, att en opinion uttalas från Riksdagens sida — det må nu ske på det sätt som utskottet föreslår eller på det sätt reservanterne önska eller på det sätt som den ärade f. d. högre militär, som för en stund sedan hade ordet, föreslog. Det torde också kunna betraktas såsom ett tidens tecken, att ett förslag, sådant som det ifrågavarande, vunnit understöd från ett så synnerligen respektabelt och kompetent håll.

Jag har emellertid egentligen begärt ordet för att fästa uppmärksamheten derpå, att det nog finnes andra obehöriga motiv, som göra sig gällande vid de militära befordringarne än dessa två. Åtminstone är det sedan några år tillbaka en i icke ringa mån utbredd åsigt, att vid befordringar afseende börjat fästas vid en omständighet, som borde undandragas *allt* offentligt bedömande, nemligen de till platsen ifrågakommandes åsikter i religiösa ting. Detta må vara ogrundadt, ehuru man uppgifvit, att sådant icke kan förnekas hafva varit förhållandet i de och de fallen, men om det är ogrundadt, så är det i hög grad att önska, att genom någon anordning med afseende på de militära befordringarne sjelfva misstanken derom må undanröjas. Ty det är ganska visst, att *om* en sådan misstanke finnes, så skall den komma att i flere fall göra ondt, bland annat på det sätt, att suppositionen om att framgång är att vinna på den vägen, kommer att uppfostra till hyckleri. — Jag skall icke, då jag vill hoppas, att en befordringsfråga, hvarom jag känner en hel del detaljer och känner detaljerna mycket noga, icke skall komma att aflöpa så som man talat om, icke nu med skäl och bevis styrka, hvad jag nyss sade — faran att uppfostra till hyckleri dem, som tro, att rätta vägen att komma fram är den att hylla högsta vederbörandes åsikter. Att en sådan tro kan komma ut är förklarligt icke blott på grund af åtskilliga befordringar, der man sagt, att sådana obehöriga hänsyn gjort sig gällande, utan det är också förklarligt nog, när man ser, att en förening, »Soldaternas vänner», i hvars styrelse herr krigsministern Rappe är ordförande, kan taga sig för att göra upp en statistik, som skiljer mellan getter och får. Jag kan icke frångå, att det är ytterst stötande, då man uti en skrift, som är utgifven af styrelsen för denna under herr krigsministerns auspicier stående förening, nemligen i styrelsens för »Soldaternas vänner» berättelse öfver föreningens nittonde verksamhetsår, får läsa följande: »Föreningen räknar för närvarande vid Södermanlands regemente nära 60, som vilja tro på och bekänna sig till vår Herre och Frälsare, bland dessa en kapten, ordförande, tre underofficerare samt tolf korporaler och vice korporaler.» Der är, som sagdt, således en statistik börjad öfver dem, som enligt höga vederbörandes åsigt skulle benämnas troende, och dem, som äro icke-troende. När chefen för landförsvarsdepartementet ikläder sig ansvar såsom ordförande för en förenings verksamhet, hvilken yttrar sig, bland annat, på sådant sätt, så är det förklarligt, om den misstanke, jag nyss nämnde, vinner ytterligare tilltro, äfven om den skulle vara helt och hållet ogrundad.

Herr Hjelmérus: Jag skall be att få yttra blott några få ord för att bemöta, hvad som anfördes af min granne på östgötabänken.

Han erinrar derom, att den af utskottet gjorda hemställan icke innebär någon som helst begäran om förändring i grundlagen. Obe-
 stridligt får emellertid anses vara, att den nuvarande regeringsformen
 tillåter Kongl. Maj:t att till major på stat utnämna äfven en person, som
 dertill icke blifvit föreslagen. Här hemställer ju utskottet ut-
 tryckligen, eller gör åtminstone en antydning om, att Kongl. Maj:t skulle
 vid utnämmandet i regel låta dem komma i åtanke, som blifvit upp-
 förda på förslaget. »I regeln» således. I vissa fall skulle det gamla
 förhållandet kunna bibehållas; men detta skulle ju, enligt hvad ut-
 skottet säger, vara undantag, — regeln skulle vara, att Kongl. Maj:t
 skulle hålla sig inom förslaget. Jag vädjar till hvar och en, som
 uppmärksamt genomläst utskottets utlåtande, huruvida icke meningen
 är den, som jag nu antydt.

*Om ändrade
föreskrifter
rörande
befordran
till major på
stat inom
svenska
armén.
(Forts.)*

Vidare sade samme talare, att utskottet icke hade gått utöfver
 hvad motionären hemställt. Motionären hemställer, »att Riksdagen
 måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det tacktes Kongl. Maj:t
 utfärda sådana föreskrifter rörande befordran till major på stat inom
 svenska armén, att — genom införandet af särskilda kompetensprof
 företrädesvis af praktisk art, och genom utfärdandet af andra för
 ändamålet erforderliga bestämmelser — möjligaste garanti vinnes, att
 vid sådan befordran endast dertill fullt kvalificerade personer må
 ifrågakomma.»

Motionären hemställer sålunda här om aflåtande af en skrifvelse
 till Kongl. Maj:t i den riktning han angifvit och att det sedan skulle
 öfverlemnas åt Kongl. Maj:t att utfärda nödiga bestämmelser.

Jag har fortfarande den bestämda uppfattningen, och jag tror,
 att hvar och en, som ser på saken, skall gilla den, att utskottet här
 gått längre än motionären menat. Motionären har icke på något som
 helst sätt föreslagit tillsättande af en kommission. Detta är något,
 som utskottet för sin del upptagit, något som utskottet egentligen
 gjort till sin motion.

Herr talman! Jag yrkar fortfarande afslag å utskottets hemställan
 och bifall till reservationen.

Herr vice talmannen Danielson: Herr talman, mine herrar! Så
 vidt jag kan finna, skulle bifall till utskottets hemställan komma att
 medföra åtskilliga kostnader, och då vi alla gång på gång tyckt, att
 fjerde hufvudtitelns anslag äro rätt betydliga, skulle det verkligen
 förefalla mig märkvärdigt, om denna kammare, som alltid hyst så-
 dan uppfattning, nu skulle vilja gå med på utskottets hemställan.

Jag föreställer mig, att vi med afseende å hvarje belopp, äfven
 om det icke är så betydande, som ifrågasattes till uppförande på
 fjerde hufvudtiteln, böra gå mycket försigtigt till väga. Jag tror för
 öfrigt, att det i detta fall icke skulle blifva så obetydliga kostnader;
 utgifterna för den föreslagna kommissionen, som naturligtvis skulle
 hafva resekostnadsersättning och dagaflöning, kunde komma att uppgå
 till rätt betydliga belopp, och jag anser det i allt fall icke nödigt
 att inrätta sådana kommissioner för att nå det syftsmål, som motio-
 nären afser.

Enligt min åsigt är därför det enda som kammaren bör göra,

Om ändrade föreskrifter rörande befordran till major på stat inom svenska armén.
(Forts.)

att bifalla hvad reservanterna föreslagit. Derigenom finge man fram frågan, och Kongl. Maj:t finge taga under ompröfning, hvilket tillvägagående som lämpligast bör användas. Är man nu missnöjd med åtskilliga befordringar, som förekommit, är ju detta ett lämpligt tillfälle att gifva detta missnöje tillkänna och anhålla om möjliga rättelser, men att gå så långt, som utskottet hemställt, och rent af framkalla rätt betydande statsutgifter, dertill tycker jag, att det ej är skäl, helst det, såsom en militär på göteborgsbanken efter mitt förmenande tydligen ådagalagt är mycket tvifvelaktigt om något vinnes genom den föreslagna kommissionen. Och i allt fall kvarstår ju grundlagens bud, att Kongl. Maj:t uti ifrågavarande afseende gör såsom han för godt finner.

Jag anser sålunda, att man ej bör göra ett uttalande, som kan föranleda en ytterligare förhöjning af utgifterna under fjerde hufvudtiteln, utan att vi böra hålla oss inom ett område, der man kan antaga, att den åsigt, kammaren hyser, ändock kan komma att göra sig gällande. Jag vill därför förena mig i det yrkande, som här blifvit framställt om afslag å utskottets hemställan och bifall till den af herrar Hjelmérus och Hazén afgifna reservationen. Jag tror, att detta vore lagom, och att man på det sättet ej gått längre än denna kammars vanliga skaplynne betingar, eller att i hvarje fall noggrant pröfva hvarje förekommande utgift under fjerde hufvudtiteln.

Herr Branting: Herr talman! Då den ärade vice talmannen här talar om sparsamhet på fjerde hufvudtiteln, förefaller det mig, att han valt ett synnerligen olämpligt tillfälle att manifesteras denna sparsamhetstendens. Jag har, likasom många af kammarens ledamöter, vid behandlingen af olika poster på fjerde hufvudtiteln haft tillfälle att framhålla, att det varit önskvärdt, att statsutskottets medlemmar från Andra Kammarén gått vida längre i sparsamhet, än de gjort, men att här, då det gäller hemställan om åtgärders vidtagande, uttryckande af en opinion för vissa åtgärders vidtagande i syfte att få till stånd grundlagens efterlemnad i en vigtig punkt och i syfte att få till stånd ett bättre befordringsväsende, som skulle möjliggöra, att hela den militära apparaten, om den blefve satt på prof, komme att tjenstgöra bättre, än man kan riskera skulle blifva fallet nu, då otillbörliga hänsyn faktiskt få inverka — att här tala om sparsamhetshänsyn, kan väl ej vara lämpligt.

Det har i en passage i utskottets utlåtande på sidan 5 framhållits, att en del företräderna nu kunna göra sig gällande vid militära befordringar, och utskottet upprepar dem i följande ord: »hoftjenst, riksdagsmannaverksamhet», — af ett visst slag, bör man väl tillägga, — gardestjenstgöring, högre börd eller framstaende förmögenhetsställning. Utskottet har valt mycket milda ordalag för att framhålla, att det är endast genom dessa fem olika förhållanden vederbörande kunna komma i tillfälle att som det heter »på högre ort göra sina talenter beaktade». Det är i alla fall en sak, som vi alla känna, att bakom dessa milda ord ligger en skarp kritik öfver huru man vid många tillfällen gått till väga vid befordran till de högre posterna inom armén, huru hoftjenst, riksdagsmannaverksamhet af ett visst, för veder-

börande behagligt slag, gardestjenstgöring, högre börd eller framstående förmögenhetsställning fått gälla, der de icke bort gälla.

Kan någonting i opinionsväg, ty något annat lär det ej blifva, från Andra Kammarens sida göras för att stäfja dessa missförhållanden, så bör det göras, och då bör man ej söka blanda in tal om sparsamhet, der sådant tal ej är på sin plats. Och då jag för min del anser det önskvärdt, att denna opinionsyttring blir så kraftig som möjligt, skall jag, herr talman, yrka bifall till utskottets hemställan, hvilken synes mig på det mest understrukna sätt hafva framhållit vigten af att en verklig reform kommer till stånd och ej blott den halfmesyr, såsom hvilken mycket riktigt reservationen blifvit karakteriserad.

*Om ändrade
föreskrifter
rörande
befordran
till major på
stat inom
svenska
armén.
(Forts.)*

Herr vice talmannen Danielson: Jag skall be att med några ord få svara på den siste talarens påstående, att här vore olämpligt att tala om sparsamhet. Ja, mina herrar, det får man alltid höra från det hållet: der det är omöjligt att spara, der vill man spara; men der man kan spara, der vill man icke vara med derom. Sådant höra vi ganska ofta; och jag kan icke finna annat än att det här har sin fulla tillämpning. Då denne man står och talar om sparsamhet i frågor, der Riksdagen redan fattat beslut och som äro alldeles gifna, så är det ju en omöjlighet att der företaga någon ändring; därför kunde naturligtvis hans yrkanden vid fjärde bufvaditelns behandling icke bifallas. Men då vi kunna spara, då är han icke med derom, ja, det der känner man nog till.

Jag vill för öfrigt upprepa, att det här icke gäller så obetydliga summor, som man förmenat. Ty majorsutnämningar förekomma ganska ofta, såsom herrarne se af tidningarna och eljest; det skulle därför blifva ganska stora kostnader, om denna kommission skulle ständigt och jemt sammanträda. Jag tror för min del, att vi icke äro beredda att taga ett förslag, som går så vidt, och jag tror icke heller, att det är behöfligt för att nå det mål, som afses.

Herr Crusebjörn: Herr grefve och talman, mine herrar! Jag delar den siste talarens åsigt derutinnan, att utgifterna för den här ifrågasatta kommissionen utan tvifvel skulle komma att gå till afsevärdt belopp, enär den skulle sammanträda, så snart majorsvakans uppstode inom en fördelning, och detta inträffar ganska ofta. Jag tror visst icke, att nyttan med denna kommission skulle motsvara kostnaderna, och framför allt får jag säga, att hela tanken på en dylik kommission, icke är förenlig med de militära förhållandena, äfven om den skulle blifva sammansatt på ett något mera lämpligt och förståndigt sätt än hvad utskottet föreslagit.

Hvad angår det af en ärad talare på göteborgsbänken framhållna förhållandet, att arméfördelningschefer och regementschefer hafva utmärkta tillfällen att pröva underordnade kapteners kompetens till befordringar, så erkänner jag gerna, att de hafva det i ganska hög grad vid de garnisonerade trupperna; men vid de öfriga trupperna, hvilka dock äro de talrikaste, der regementsmötena, då de egentliga tillämpningsöfningarna förekomma, fortgå icke mer än tjugo dagar,

Om ändrade föreskrifter rörande befordran till major på stat inom svenska armén.
(Forts.)

der fältöfningar inom distrikten icke förekomma hvarje år och, då de förekomma med ett inskränkt antal officerare från olika regementen, der torde nog vara i ganska hög grad behöfligt, att personers kompetens till befordran får ett mera allmänt bedömande utaf för saken särskildt vuxna personer. Jag vill dessutom säga, att de olika regementscheferna och arméfördelningscheferna kunna uppställa sinsemellan mycket olika fordringar. Vill man verkligen hafva ett bedömande för hela armén och ett fullt rättvist, då torde det vara lämpligast, att de, som böra ifrågakomma till befordran eller önska befordran, blifva bedömda af samma personer eller åtminstone utaf en och samma kommission, som uppställer samma fordringar för hela armén. Annars komma fordringarna vid det ena regementet och den ena fördelningen att vara högst olika mot hvad som förekommer vid andra. Jag tycker, att man vinner mycket stor säkerhet för, att de, som blifva befordrade till regementsofficerare, verkligen hafva full kompetens för saken, om man slår in på det österrikiska systemet. Jag är öfvertygad om, att hade vi haft det tillämpadt, skulle nog en och annan, som blifvit befordrad, på välgrundade skäl icke hafva blifvit det.

Men jag begärde ordet egentligen därför, att en talare på stockholmsbänken menade, att inom vida kretsar rådde en misstanke om, att vid befordringar inom armén stor hänsyn toges till vederbörandes religiösa uppfattning. Ja, jag har nog äfven förut hört, att en sådan misstanke finnes och att den äfven har ganska stor utbredning. Men jag skulle icke vara rättvis, om jag icke, då jag tillhört armén i trettio år och avancerat till en af arméns högre grader och sålunda haft tillfälle att bedöma denna sak och då jag stått vår ordinarie generalstabschef och nuvarande krigsminister rätt nära — jag skulle icke vara rättvis, säger jag, om jag icke vid ett tillfälle som detta skulle framhålla den uppfattning jag fått, att nemligen vid befordringar inom armén jag aldrig funnit, att personers religiösa åskådning fått spela någon roll. Det kan jag försäkra, att det är min bestämda, på erfarenhet grundade öfvertygelse.

Herr Nydahl: Jag är det ärade utskottet tack skyldig för den uppmärksamhet, som utskottet har fäst vid min motion och för det i mina ögon förtjenstfulla betänkande, som utskottet afgifvit i anledning af densamma. Äfven de två ärade reservanterna synas mig förtjena det erkännande, att de hafva behjertat frågans vikt och sökt på det sätt, som de ansett lämpligast, tillmötesgå min hemställan. Jag kan dock icke finna, att man genom reservationens antagande skulle kunna i någon nämnvärd mån vinna det ändamål, som jag har afsett att vinna. Vid dessa öfningar, som förekomma under inspektionerna, skulle ju icke några särskilda prof föreläggas kaptener och rytmästare, utan det skulle ju blifva endast vanliga öfningar. Fördelningschefen skulle icke blifva i tillfälle att se, huru vida kaptenen kan föra ett regemente, huru vida han förstår att låta olika vapen samverka o. s. v.

Kompetensprof är hvad jag i motionen närmast har tänkt uppå. Jag talar dock i motionen äfven om »andra åtgärder»; och när jag

genomläste betänkandet, så tilltalade mig mycket utskottets tanke angående upprättandet af förslagskommissioner. Då emellertid en mycket framstående fackman här i kammaren har uttalat sig mot dessa kommissioner — och jag begagnar tillfället att i förbigående frambära min tacksamhet till honom för den välvilliga ställning, som han intagit till min motion — så tror jag det vore skäl att låta tanken på kommissionerna fara och att antaga det yrkande, som han gjort, nemligen yrkandet på bifall till betänkandet med uteslutande af den del deraf, som handlar om kommissionerna. Och jag skall således, herr talman, anhålla om bifall till det af herr landshöfding Crusebjörn framställda yrkandet.

*Om ändrade
föreskrifter
rörande
befordran
till major på
stat inom
svenska
armén.
(Forts.)*

Med herr Nydahl förenade sig herrar *Wavrinsky* och *Styrlander*.

Öfverläggningen var härmed slutad. Derunder hade yrkats: 1:o) bifall till utskottets hemställan; 2:o) bifall till samma hemställan, men med den af herr Crusebjörn föreslagna ändring i motiveringen; 3:o) bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen; och 4:o) afslag å samtliga i ämnet väckta förslag. Herr talmannen gaf propositioner å hvart och ett af dessa yrkanden och fann svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för bifall till herr Crusebjörns förslag; men som votering begärdes, blef, sedan till kontraposition antagits yrkandet om rent afslag, nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som, beträffande Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 17, bifaller det af herr Crusebjörn under öfverläggningen framställda förslag, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit så väl utskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen.

Omröstningen utföll med 83 ja mot 17 nej; och hade kammaren alltså beslutat i enlighet med ja-propositionens innehåll.

Jemlikt 63 § 3 mom. riksdagsordningen skulle detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas Första Kammaren.

§ 6.

Herr *O. Eklund* i Stockholm aflemnade en motion, n:o 178, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förändrade bestämmelser angående förvaltningsbidrag till sjukkassor.

Denna motion bordlades.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herrar

E. Sahlin,
Folke Andersson,
N. Hanson i Berga,
E. Ploman,
A. T. Pettersson i Österhaninge,
N. J. Nilsson i Grofva,
E. A. Lindblad,
A. Swartling,
A. Petri,
A. Göransson och
friherre W. von Schwerin,

hvar och en under 10 dagar från och med den 12 dennes.

§ 8.

Till bordläggning anmälles

konstitutionsutskottets memorial n:o 7, angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll;

statsutskottets utlåtanden:

n:o 46, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition, angående tilläggs pensioner åt viss personal vid värfvade arméns disciplin-kompani efter kompaniets upplösning;

n:o 47, i anledning af väckta motioner, angående pension för f. d. generallöjtnanten K. A. Rydings enka Jenny Kristina Rosalia Ryding, f. Pettersson;

n:o 48, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition, angående förbättrad pension åt två från marinregementet till Blekinge bataljon öfverflyttade fanjunkare;

n:o 49, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition, angående disposition af en del till kronoparker afsatta områden inom Kristianstads län;

n:o 50, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition, angående försäljning af tre till förra hospitalshemmanet $\frac{1}{2}$ mantal Stålvie n:o 19 i Malmöhus län hörande lägenheter; och

n:o 51, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om upphörande af skyldigheten för rote- och rusthållare att i visst fall tillhandahålla soldattorp m. m.;

sammansatta stats- och lagutskottets memorial n:o 8, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande *dels* framställningar med

afseende å delning af Hernösands stift, *dels ock* förslag om ändring i förordningen angående allmänt kyrkomöte; samt

bankoutskottets memorial:

n:o 9, med anledning af kamrarnes olika beslut i fråga om aflöningsstaterna vid riksbankens mindre afdelningskontor; och

n:o 10, med anledning af kamrarnes olika beslut i fråga om användandet af riksbankens vinst för år 1896.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 2,5 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Onsdagen den 14 april.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

Kammarens förhandlingar leddes under detta sammanträde af herr vice talmannen.

§ 1.

Justerades protokollen för den 6 och 7 april.

§ 2.

Hänvisades till statsutskottet herr *O. Eklunds* i Stockholm motion, n:o 178.

§ 3.

Föredrogos och bordlades för andra gången:

konstitutionsutskottets memorial n:o 7; samt

statsutskottets utlåtanden n:is 46, 47, 48, 49, 50 och 51.

Onsdagen den 14 April.

§ 4.

Föredrogs och lades till handlingarne sammansatta stats- och lagutskottets memorial n:o 8, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut, beträffande *dels* framställningar med afseende å delning af Hernösands stift, *dels ock* förslag om ändring i förordningen angående allmänt kyrkomöte.

§ 5.

Föredrogs vidare bankoutskottets memorial n:o 9, med anledning af kamrarnes olika beslut i fråga om aflöningsstaterna vid riksbankens mindre afdelningskontor.

Punkten 1.

Lades till handlingarne.

Punkten 2.

Den föreslagna voteringspropositionen godkändes.

Punkten 3.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 6.

Vid föredragning derefter af bankoutskottets memorial n:o 10, med anledning af kamrarnes olika beslut i fråga om användandet af riksbankens vinst för år 1896, blef den af utskottet i nämnda memorial föreslagna voteringspropositionen af kammaren godkänd.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden, nemligen:

bevillningsutskottets memorial:

n:o 13, i anledning af Kongl. Maj:ts till bevillningsutskottet af-låtna remisser angående tullbehandlingen af sirup och speldosor,

n:o 14, angående ändring i kongl. förordningen angående stämpel-afgiften den 9 augusti 1894, och

n:o 15, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande punkterna 6:o och 7:o) af bevillningsutskottets betänkande n:o 12, angående vissa delar af tullbevillningen,

lagutskottets utlåtanden:

n:o 46, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående rätt att efterbilda konstverk, och

n:o 47, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående rätt att återgifva fotografisk bild, samt

särskilda utskottets utlåtande n:o 1, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition n:o 10 med förslag till lag för Sveriges riksbank, äfvensom af herrar F. A. Boström, A. P. Gustafsson och M. Dahn i detta ämne väckta motioner, dels ock Kongl. Maj:ts proposition n:o 28 med förslag till lag med vissa bestämmelser om riksbankens sedelutgifningsrätt, så ock angående forum för riksbanken, till ansvarighetslag för fullmäktige i riksbanken samt till ansvarighetslag för ledamöter i styrelserna vid riksbankens afdelningskontor.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades herr *E. A. Zotterman* under åtta dagar från och med morgondagen.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 3,5 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Onsdagen den 21 april.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades de i kammarens sammanträden den 8, 10 och 14 dennes förda protokoll.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Att riksgäldsfullmäktigen *Joh. Johansson* från Noraskog till följd af influensa är tills vidare hindrad bevista Riksdagens sammanträden, intygas

Stockholm den 21 april 1897.

P. Johansson,
legitim. läkare.

Att ledamoten af Riksdagens Andra Kammare herr öfverstelöjtnant *Elis Nilsson* är tills vidare af sjukdom hindrad att deltaga i Riksdagens förhandlingar, intygar,

Stockholm den 20 april 1897.

P. J. Wising.

m. dr.

§ 3.

Till kammaren hade vidare ankommit följande utslag:

Kongl. Maj:ts utslag på de besvär, hemmansegarne K. A. Jonson, Ad. Rydberg, P. Jakobson, Johan Lidén, Gustaf Johansson, Otto N. Bolin och C. A. Carlsson i Edsvära i underdånighet anført öfver Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i Skaraborgs län resolution den 2 mars 1897 i anledning af förd klagan öfver förrättadt val till ledamot af Riksdagens Andra Kammare för Skånings, Vilske och Valle härads valkrets för tre år, räknade från och med den 1 januari 1897; uti hvilket mål af handlingarna inhemtas:

att vid ifrågavarande val, som med begagnande af det omedelbara valsättet den 27 januari 1897 förrättats inför vederbörande kommunalstämmors ordförande och den 3 derpå följande februari afslutats medelst rösternas sammanräkning inför domhafvanden, kyrkoherden David Holmgren i Varnhem, som erhållit de flesta rösterna, förklarats vald;

att klagandena jemte hemmansegarne Joh. Johansson, J. Bolin och Svante Jakobsson i Edsvära hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande anført besvär öfver valet under yrkande, att då Holmgren vore vid rådstufvurätten i Skara stäld under tilltal för vanfräjdande brott och således icke till riksdagman valbar, de röster, som vid valet tillfallit Holmgren, måtte, såsom afgifna på obehörig person, förklaras ogiltiga, samt organisten E. G. Fredholm i Saleby, hvilken näst efter Holmgren vid valet erhållit högsta röstetalet, förklaras lagligen utsedd till riksdagsman för valkretsen;

samt att Kongl. Maj:ts befallningshafvande i öfverklagade resolutionen funnit sådana förhållanden icke vara i målet ådagalagda, att på grund deraf Holmgren finge obestriddigen anses vara genom den af stadsfiskalen G. Lustig hos rådstufvurätten i Skara emot Holmgren anhängiggjorda, af klagandena åberopade ansvarstalan stäld under tilltal för vanfräjdande brott och för ty icke kunna såsom riksdagsman godkännas, i anledning hvaraf Kongl. Maj:ts befallningshafvande pröfvat besvären icke kunna föranleda ändring uti eller upphäfvande af öfverklagade valet;

deruti klagandena i underdånighet yrkat ändring; med Kongl. Maj:ts högsta domstol beslutet; gifvet Stockholms slott den 12 april 1897.

Kongl. Maj:t har i nåder låtit sig föredragas ofvanberörda underdåniga besvär och finner skäl ej vara anfördt, som i Kongl. Maj:ts befallningshafvandes öfverklagade beslut kan verka ändring. Det vederbörande till underdånig efterrättelse lärer.

Under Kongl. Maj:ts Sekret.

Karl Silverstolpe.

Efter det herr talmannen för kammaren meddelat innehållet af förestående utslag, lades detsamma till handlingarna.

§ 4.

Föredrogs och bordlades för andra gången bevillningsutskottets memorial n:is 13 och 14.

§ 5.

Föredrogs vidare bevillningsutskottets memorial n:o 15, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande punkterna 6:o och 7:o) af bevillningsutskottets betänkande n:o 12 angående vissa delar af tullbevillningen.

Punkten 1.

Den föreslagna voteringspropositionen godkändes.

Punkten 2.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

§ 6.

Föredrogs, men blefvo å nyo bordlagda:

lagutskottets utlåtanden n:is 46 och 47; samt
särskilda utskottets utlåtande n:o 1.

Ordet begärdes härefter af

Herr von Friesen, som yttrade: Jag tager mig friheten hemställa, att det nu föredragna utlåtandet måtte få å föredragningslistan för nästkommande lördags plenum uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden.

Den af herr von Friesen sålunda gjorda hemställan bifölls af kammaren.

§ 7.

Anmälades och godkändes

statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen :

n:o 26, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående disposition af förra militiebostället 1 $\frac{1}{6}$ mantal Åsmundgården n:o 1 i Jemtlands län;

n:o 27, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af mark från förra militiebostället $\frac{3}{8}$ mantal n:o 3 Sunnanå eller Strömsholm för en vattenledning till Skellefteå stad;

n:o 28, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af två under förra militiebostället Tuna n:o 1 om 5 $\frac{7}{8}$ mantal i Östergötlands län lydande lägenheter;

n:o 29, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ett jordbyte å förra kronojagbacken Skämbylöth eller Åkerbyhult n:o 1 i Södermanlands län;

n:o 30, i anledning af Kongl. Ma:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter enkan Anna Kristina Lindblom;

n:o 31, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af den kronan såsom danaarf tillfallna lägenheten Lilla Hyddan å Örebro stads område;

n:o 32, i anlednig af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till staden Sundsvall af viss, statens jernvägar tillhörig mark; och

n:o 33, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition i fråga om öfverlåtande å Karlskrona stad af kronans vattenledning derstädes jemte dertill hörande vattenfall, fastighet och byggnader m. m.

§ 8.

Justerades ett protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 2,58 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.